

**ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΤΝΗΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ**

Ἀριθ. Χειρ 397I

*Λ α ο γ ρ α φ ι κ ό ν   ὑ λ ι κ ό ν
τῆς Βέτου Σπουπαστρίας*

*Σκάρπου Χρυσουγῆς
ἀπό τό χωριόν Ἀγία Πρεβέζης*

Πληροφοριόδοται :

1)Εύγενία Πάνου τό γένος Στέλιου οίκοκυρά,έτων 89,άγράμματος,γιαγιά μου

2)Γεώργιος Πάνου,τό γένος Άθανασιάδου γεωργός,έτων 90,άπόφοιτος
δημοτικοῦ

3)Παπαθανάκου Εὐαγγελία έτων 55 οίκοκυρά,άγράμματος,τό γένος Σκάρπου.

4)Σκάρπου Αίκατερίνη,έτων 53 οίκοκυρά,Γ' τάξεως Δημοτικοῦ τό γένος
Πάνου.

5)Σκάρπος Δημήτριος έτων 89 γεωργός,άγράμματος.

Ἄπαντες οἱ πληροφοριοδῶται ἐγεννήθησαν εἰς Ἀγίαν Πρεβέζης καί διαμένουν ἐκεῖ.

Ἡ συλλογή ἔγινε εἰς τήν Ἀγίαν Πρεβέζης καί ἡ καταγραφή διήρκησε ἀπό 3-1-1974 ἕως 20-4-1974.

Τά ἔθιμα ἀρραβόνων καί Γάμου, τά ὁποῖα καταγράφονται κατωτέρω, ἐγίνοντο κατά τοιοῦτον τρόπον πρό 20 ἐτῶν. Ἡ ἐποχή αὕτη ὅμως εἶναι κατά κάποιον τρόπο μεταβατική διότι ἔχουν ἀλλάξει κάπως τά ἔθιμα αὐτά ἀπό τήν ἀρχικήν μορφήν του. Ἀκολουθοῦν ὅμως τήν παλαιάν παράδοσιν.

Ἀπό τήν κατωτέρω συλλογήν ἄλλα τμήματα εἶναι ἐνός πληροφοριοδότη (κυρίως διηγήσεις) καί ἔχει καταγραφῆ τό ὄνομα αὐτοῦ, τά δέ ὑπόλοιπα ἔχουν προκύψει ἀπό διασταύρωσι διηγήσεων ὄλων τῶν πληροφοριοδοτῶν.

Τό χωριό εὐρίσκεται εἰς τό βόρειον τμήμα τοῦ Νομοῦ Πρεβέζης (Ἡπειρος) πλησίον τοῦ νομοῦ Θεσπρωτίας καί ἀπό τήν πλευράν τῆς θάλασσης (Ίόνιον). Εὐρίσκεται εἰς ὑψόμετρον 450 μ. καί 10 χιλιόμετρα περίπου μακριά ἀπό τήν θάλασσα.

Οἱ ἀσχολίες παλαιά ἦσαν κυρίως κτηνοτροφία καί ἐλαιοκαλλιέργεια, ἀλλά συγχρόνως ἔκαμαν καί ἄλλες γεωργικές δουλειές. Σήμερα διατηρεῖται ἡ ἐλαιοκαλλιέργεια, ἐσπεριδοειδῆ (λίγα) καί καλλιέργεια λαχανικῶν.

Έθιμα Άρραβώνων-Γάμου εἰς τό χωριόν Ἀγιᾶ-Πρεβέζης

Άρραβών

*Όταν ἕνας πατέρας ἀποφάσισε νά παντρέψῃ τόν γιό του ἔψαχνε νά τοῦ βρῆ
μιά κοπέλα ἀπό καλό σπίτι,σεμνή,ἀρραβωνιαστική καί δέν ἐνδιαφέρονταν τόσο γιά τήν
ὁμορφιά της.Εἶχε δεῖ ὁ πατέρας διάφορα κορίτσια ἢ εἶχε ἀκούσει καί διάλεγε
μιά γιά τόν γιό του χωρίς νά ρωτήσῃ καθόλου τό παιδί του ἂν συμφωνοῦσε κι
αὐτό μέ τήν ἐκλογή.*

*Πήγαινε λοιπόν στό σπίτι τῆς νύφης καί ζητοῦσε κάτι συμβολικό κυρίως ἕνα
κλαδί ἀπό λουλούδι. Ἐάν ἡ οἰκογένεια τοῦ ἔδινε πρόθυμα τό κλαδί τότε αὐτό
ἐσήμαινε ὅτι συμφωνοῦσαν μέ τόν πατέρα τοῦ γαμπροῦ.Κατά τήν ἐπίσκεψί του
αὐτή ὁ πατέρας τοῦ γαμπροῦ παρατηροῦσε τήν κοπέλα,τήν νοικοκυροσύνη της
καί τήν καλωσύνη της καί ἀπεφάσιζε ἂν θά τήν ζητήσῃ τελικά γιά νύφη
του. Ἄν τοῦ ἄρεσε ἡ κοπέλα ἔπαιρνε μιά μέρα ὠρισμένους συγγενεῖς του
μεγάλους στήν ἡλικία καί πήγαινε στό σπίτι τῆς νύφης. Ἐπαιρναν καί τήν*

«πέτα» δηλαδή ψωμί στολισμένο με σχέδια και κουφέτα, σουσάμι, σταφίδες, καρύδια.

Έκεί ο πατέρας του γιου ζητούσε την κόρη του πατέρα της νύφης. Αφού συμφωνούσαν οι δύο έφευγαν τότε οι συγγενείς του γαμπρού. Την Κυριακή που έρχονταν πήγαιναν στο σπίτι της νύφης όλοι οι συγγενείς του γαμπρού, ακόμη και οι πιο μακρινοί συγγενείς. Πήγαιναν και δώρα στην νύφη κυρίως ύφασμα για φόρεμα καθώς και γλυκά.

Η οικογένεια της νύφης έχει σφάζει δύο ή περισσότερα κριάρια (αναλόγως των συμπεθερών που τους έχουν έλθει). Τά ψήνουν και φτιάχνουν μεζέδες. Συγκεντρώνονται όλοι και ένας από τους συγγενείς του γαμπρού λέει:

-Γιατί έχουμε συγκεντρωθῆ ἐδῶ ἀδέλφια;

Τότε λέει ο πατέρας του γαμπρού:

-Συγκεντρωθήκαμε ἐδῶ, γιατί ἐγώ παίρνω την κόρη του τάδε στον γιό μου.

Τότε όλοι σηκώνουν τά ποτήρια με τό οὔζο και φωνάζουν:ή ὦρα ή καλή.

Έπειτα αρχίζουν να πίνουν και να τρώνε και να λένε διάφορες εϋχές και να εϋχονται “καλά στέφανα”.

Αργά τό βράδυ φεύγουν από τό σπίτι τής νύφης. Μιά από τίς ημέρες τής επομένης εβδομάδος πηγαίνει ή πεθερά στό σπίτι τής νύφης και παίρνει αλεύρι. Τό αλεύρι αυτό τό ανακατεύει μέ δικό της αλεύρι και κάνει ένα μικρό πρόσφορο και τό πηγαίνει στην εκκλησία. Τό πρόσφορο εϋλογείται από τόν παπᾶ και μνημονεύονται κατά τήν θείαν λειτουργίαν τά ὀνόματα τοῦ γαμπροῦ και τής νύφης. Κατόπιν τό πρόσφορο μοιράζεται στή μέση και τό μισό τό τρώει ὁ γαμπρός και τό ἄλλο μισό ή νύφη. Τό μισό πρόσφορο πού τρώει ή νύφη τό πηγαίνει ή πεθερά μαζί μέ δῶρα για τήν νύφη και γλυκά.

Τήν επομένη Κυριακή συγκεντρώνονται πάλι οί συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ και πηγαίνουν στό σπίτι τής νύφης μέ τό δαχτυλίδι τοῦ ἀρραβῶνος. Ὁ γαμπρός εἶναι ἄπών. Τούτη τή φορά ἐμφανίζονταν και ή νύφη και ὁ πεθερός τής ἔβαζε τό δαχτυλίδι και ή νύφη τοῦ φιλοῦσε τό χέρι. Ἦταν ή μόνη φορά στόν ἀρραβῶνα πού ἐμφανίζετο ή νύφη, για τοῦτο και δέν μιλοῦσε ποτέ κατά τήν διάρκεια τοῦ ἀρραβῶνος σέ κανένα ἀπό τούς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ πού παρευρέθησαν τήν στιγμή αὐτή ἐκεῖ. Ἀπό τήν στιγμή αὐτή πού ὀλοκληρώνεται ὁ ἀρραβῶνας, οί δύο οἰκογένειες δέν ἔχουν καμμιά ἐπικοινωνία. Πρὸ πάντων ή νύφη ὅμως ἀποφεύγει τήν οἰκογένεια και τούς συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ, κυρίως ὅμως τόν ἴδιο

*τόν γαμπρό καί μέ κανένα τρόπο δέν τό συναντά.Κι ὅταν γίνη κάτι τέτοιο
τυχαίως τότε ἀλλάζει δρόμο.*

Γάμος

Στό σπίτι τῆς νύφης ἀρχίζουν οἱ ἐτοιμασίες ἀπό τήν Τετάρτη. Τήν Τετάρτη τό βράδυ πηγαίνουν οἱ συγγενεῖς τῆς νύφης στό σπίτι τῆς νύφης μέ διάφορα γλυκίσματα κυρίως κουραμπιέδες καί δίπλες καθώς καί ἀμύγδαλα, καρύδια καί κρεατόπιτες γιά νά φᾶνε οἱ καλεσμένοι πού θά ἔρθουν. Τό βράδυ μαζεύονται ὅλοι καί γίνεται χορός. Γά τραγούδια τά τραγουδοῦν οἱ καλεσμένοι καί χορεύουν κιάλας. Γά ποτά μέντα καί τριαντάφυλλο γιά τίς γυναῖκες καί οὔζο γιά τούς ἄνδρες ἔχουν πολλή πέρασι ὅλο τό βράδυ καθώς καί οἱ μεζέδες. Χορεύουν κυρίως οἱ νέοι διάφορα τραγούδια. Ἐνα τέτοιο τραγούδι εἶναι καί τό παρακάτω:

Θεέ τί κόσμος εἶναι αὐτός
καί τί ζωή 'ναι τούτη
πού δέν νικάει ὁ ἔρωτας
παρά νικάν τά πλούτη.
Κι ἐγώ ἀπό τότε τῶρριξα
τό νοῦ μου στήν ἀγάπη
σ' ἕνα ψηλό μελαχρινό
σ' ἕναν ἀριστοκράτη

ποῦναι ψηλός στ' ἀνάστημα
καί φυσικά ώραῖος.

Τό γλέντι συνεχίζεται μέχρι τό πρωῖ. Τήν Πέμπτη γίνεται ἡ ἐκθεσις τῆς προικός τῆς νύφης. Μαζεύονται τό πρωῖ ὅλες οἱ γυναῖκες πού εἶναι συγγενεῖς τῆς νύφης καί τακτοποιοῦν τά προικιά τῆς νύφης. Γεμίζουν μέ μαλλί τά στρώματα καί τά μαξιλάρια. Κατόπιν γίνεται τό ταίριασμα τῶν ρούχων. Βάζουν δηλαδή στά στρώματα καί τά παπλώματα καί στίς κουβέρτες σεντόνια καί τά διπλώνουν καταλλήλως. Βάζουν μέσα σ' αὐτά ἀμύγδαλα καί καρύδια καί τά τοποθετοῦν πάνω σ' ἓνα ξύλινο μπαοῦλο πού λέγεται "κασέλα". Ἡ κασέλα ἔχει διάφορα σκαλίσματα καί εἶναι βαμμένη μέ διάφορα χρώματα. Τά προικιά τῆς νύφης ἀποτελοῦνται ἀπό στρώματα, παπλώματα, κουβέρτες, κιλίμια, βελέντζες, σεντόνια, μαξιλάρια, στρωσίδια καθώς καί τά ροῦχα τῆς νύφης. Ἡ νύφη ἔχει ἀπό τό σπίτι της σχεδόν ὅλα τά ροῦχα πού θά τῆς χρειασθοῦν νά φοράη σ' ὅλη της τήν ζωή. Τά φουστάνια, ἀλλά καί τά ὑπόλοιπα ροῦχα πού θά ἔχη μετροῦνται καί τοποθετοῦνται μέσα στήν κασέλα. Ἐπίσης μέσα στήν κασέλα βάζουν καί τά δῶρα πού θά κάνη ἡ νύφη στά πεθερικά της. Τό βράδυ γίνεται πάλι γλέντι μέχρι ἀργά.

Παραλλήλως στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ τήν Πέμπτη τό πρωΐ οἱ γυναῖκες πού εἶναι συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ μαζεύονται καί πηγαίνουν ὅλες μαζί γιά ξύλα.

Πηγαίνουν τραγουδώντας καί ἡ γεροντοκόρη κρατᾷ ἕνα μπουκάλι μέ ποτό καί κερνᾷ τίς ὑπόλοιπες καί φουντώνει τό κέφι τους. Γά ξύλα πού φέρνουν τά βάζουν στή σειρά γιά νά τά βρῆ ἡ νύφη καί νά μή θεωρήση τό σπίτι ἀνοικοκύρευτο χωρίς ξύλα. Γυρνοῦν στό σπίτι καί τίς περιποιοῦνται. Τίς κερνοῦν καί τρῶνε. Ἐπειτα χορεύουν καί τό γλέντι συνεχίζεται μέχρι καί τό βράδυ μέ τραγούδια. Κι ἕνα τέτοιο τραγούδι πού τό τραγουδοῦν οἱ φίλοι τοῦ γαμπροῦ:

“Στόν Ἄδη θά κατέβω
καί στόν Παράδεισο
τόν χάρο ν’ ἀνταμώσω
δυό λόγια νά τοῦ πῶ
χάρε γιά χάρισε μου
σαιῖτες κοφτερές
νά πάω νά σαιτέψω
δυό-τρεῖς μελαχρινές
πούσουν στά χεῖλη βάμμα
στό μάγουλο ἐλιά
κι ἀνάμεσα στά φρύδια

χρυσή πορτοκαλιά.”

*Τήν Παρασκευή γίνεται πάλι γλέντι καί στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ καί στής
νύφης.*

*Τό Σάββατο γίνονται μεγάλες προετοιμασίες καί στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ καί
τῆς νύφης. Στό σπίτι τῆς νύφης κυρίως πού περιμένουν τούς συγγενεῖς τοῦ
γαμπροῦ. Γιά τοῦτο καί ἐτοιμάζουν πολλούς μεζέδες. Τό βράδυ ἔρχονται οἱ
συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ καί φέρνουν τήν νυφική φορεσιά τῆς νύφης καθώς καί
τήν ζώνη πού εἶναι ἀσημένια καί τοκάδες. Ἐπίσης ἀρώματα, κοκκινάδι, χτένα
παπούτσια στήν νύφη καθώς καί στήν μητέρα τῆς νύφης παπούτσια. Γίνεται
χορός στό σπίτι τῆς νύφης στό ὁποῖο ἡ νύφη δέν λαμβάνει μέρος, ἀλλά εἶναι
μέσα σ' ἄλλο δωμάτιο. Ἐκεῖ τήν ἐπισκέπτονται οἱ γυναῖκες συγγενεῖς τοῦ
γαμπροῦ.*

*Τό Σάββατο τό βράδυ καθώς πηγαίνουν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ στήν νύφη
τραγουδοῦν. Ὅταν φθάσουν στό σπίτι τῆς νύφης κοντά τραγουδοῦν:*

“Ξύπνα περδικομάτα
 κι ἤρθα στὴν γειτονιά σου
 χρυσᾶ πλεξούδια σουφερα
 νά βάλῃς στά μαλλιά σου”.

Πραγματικά μαζί μέ τ’ ἄλλα πράγματα πού ἔφεραν οἱ συμπέθεροι ἔφεραν
 καί πλεξοῦδες, καί ἂν ἡ νύφη εἶχε κοντά μαλλιά ἔβαζε τίς πλεξοῦδες πού τούς
 ἔφεραν.

Τὴν Κυριακή τό πρωῖ πηγαίνουν ὅλα τά συγγενικά κορίτσια καί ντύνουν τὴν
 νύφη. Στά παπούτσια τῆς νύφης ἀπό κάτω γράφουν τά κορίτσια τά ὀνόματά
 τους καί ὅποια ὀνόματα σβήσουν κατὰ τὴν διαδρομή, αὐτά τά κορίτσια θά
 παντρευτοῦν μέσα στό χρόνο. Λένε διάφορα τραγούδια στὴν νύφη:

“Περιστέρα μου γραμμένη
 ὁμορφα εἶσαι στολισμένη.
 Κάποιος ἔρχεται σέ παίρνει
 ὅλοι θέλουν νά σέ δώσουν
 ἢ μανούλα σου δέν θέλει
 κάθεται καί σιγοκλαίει

ὁ πατέρας σου δέν θέλει
 κάθεται καί σιγοκλαίει
 τ' ἀδελφια σου δέν θέλουν
 κάθονται καί σιγοκλαῖνε.”

“Ὡραῖα πού εἶναι ἡ νύφη μας
 ὠραῖα τά προικιά της
 ὠραῖα καί ἡ παρέα της
 πού κάνει τήν χαρά της.
 Ἐνα τραγούδι θά σᾶς πῶ
 ἐπάνω στό κεράσι
 τό ταῖρι πού παντρεύεται
 νά ζήση νά γεράση
 Ἐνα τραγούδι θά σᾶς πῶ
 ἐπάνω στό λεμόνι
 νά ζήση ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός
 κι οἱ συμπεθέροι ὅλοι”.

“Εὐχήσου μέ μανούλα μου
 καί δώσ' μου τήν εὐχή σου
 καί πές πώς δέν μέ γέννησες

δέν εἶμαι πιά παιδί σου

Σῦρε παιδί μου στό καλό

καί στήν καλή τήν ὥρα

καί νά γεμίξη ἡ στράτα σου

γαρύφαλλα καί ρόδα.

Εὐχήσου με πατέρα μου

καί δώσ'μου τήν εὐχή σου

καί πές πώς δέν μ' ἀνάθρεψες

δέν εἶμαι πιά παιδί σου.

Εἰς τό καλό κορούλα μου

καί στήν καλή τήν ὥρα

καί νά γεμίξη ἡ στράτα σου

γαρύφαλλα καί ρόδα.

Εὐχήστε με ἀδελφάκια μου

καί δώστε τήν εὐχή σας

καί πέστε πώς δέν παίξαμε

δέν εἶμαι πιά ἀδελφή σας.”

Παράλληλως στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ ἔρχεται ὁ κουμπάρος. Φέρνει ἕνα πρόσφορο πολύ μεγάλο καί μιά νταμιζάνα κρασί. Πολλές φορές φέρνει καί βιολιά ἄν εἶναι πλούσιος. Ἐπειτα ντύνουν τόν γαμπρό καί τοῦ τραγοῦδοῦν.

“*Ἄρχοντογιός παντρεύεται
καί παίρνει προσφυγοπούλα
προσφυγοπούλα κλαῖν’ τά μάτια σου.*

*Κι ἡ πεθερά σάν τᾶκουσε
βαριά τῆς κακοφάνη.*

*Πιάνει δύο φίδια ζωντανά
τά ξεροτηγανίζει.*

*Σήκω νύφη νά φᾶς φαί
ψάρια τηγανισμένα.*

*Καί μέ τήν πρώτη τήν μπουκιά
ἡ κόρη ἐφαρμακώθη”.*

*Ἐπειτα ξεκινοῦν ὅλοι οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ γιά τό σπίτι τῆς
νύφης. Μπροστά πηγαίνει ἡ σημαία καί στό σταυρό κάρφωσαν ἕνα μῆλο
κόκκινο. Πιο κάτω δένουν ἕνα μαντήλι καί στό τέλος τοῦ γάμου τό μαντήλι τό
δίνουν στό παιδί πού κρατοῦσε τήν σημαία. Ἀκολουθοῦν ὁ πεθερός καί οἱ
γεροντότεροι συγγενεῖς. Ἐπειτα ὁ γαμπρός καί οἱ ὑπόλοιποι συμπέθεροι καί στό
δρόμο τραγουδοῦν:*

“Όλο τό κόσμο γύρισα
 νά βρω γλυκό σταφύλι
 δέν η̄ρα πιό γλυκότερο
 άπ’ τά δικά σου χείλη
 Γιαννούσενα Γιαννούσενα
 έλα στό νοῦ σου ποῡσουνα.
 Άνέβηκα στούς οὐρανούς
 καί μοῦπαν οί άγγέλοι
 αν μ’ άγαπᾶς μελαχρινή
 νά μήν τραβήξης χέρι.
 Τό χέρι σου τό παχουλό
 νά τόχα μαξιλάρι
 αν δέν σέ κλέψω μιά βραδιά
 ό χάρος νά μέ πάρη.
 Δέν θέλω γώ παράδεισο
 δέν θέλω ’γώ ν’ άγιάσω
 μον’ θέλω τό κορμάκι σου
 μικρό μου ν’ άγκαλιάσω
 Γιαννούσενα Γιαννούσενα
 έλα στό νοῦ σου ποῡσουνα”.

Μαζί τους οι συμπεθέροι έχουν και ἄλογα γιά νά πάρουν τά προικιά. Φτάνουν στό σπίτι τῆς νύφης καί βγαίνουν στήν αὐλή οἱ ἄνδρες σπιτιοῦ τῆς νύφης καί ὑποδέχονται τούς συμπεθέρους. Τούς καρνανε καί κατόπιν βγάζουν τά προικιά τῆς νύφης στήν αὐλή καί τά φορτώνουν στά ζῶα πού ἔχουν φέρει μαζί τους. Μέσα στό σπίτι οἱ γυναῖκες τραγουδοῦν στήν νύφη διάφορα τραγούδια. Ἐπειτα βγαίνουν στήν αὐλή ὅλοι καί μέ τήν νύφη μαζί καί χορεύουν. Πρὶν φύγουν γιά τήν ἐκκλησία ἀποχαιρετοῦν τήν νύφη οἱ δικοί της. Ἡ μάνα της καί ὁ πατέρας της δέν πηγαίνουν στήν ἐκκλησία. Καθώς φεύγουν τραγουδοῦν διάφορα τραγούδια γιά νά χαιρετήση ἡ νύφη τό σπίτι καί νά παραδώση τά κλειδιά τοῦ σπιτιοῦ.

“Σήκω κόρη χαιρέτησε
 δεξιά κι ἀριστερά σου
 χαιρέτα τήν μανούλα σου
 κι ὅλη τήν γειτονιά σου.
 Σήκω κόρη παράδωσε
 καί δῶσε τά κλειδιά σου
 γιά σένα εἶναι ξένα αὐτά
 νά πᾶς νά βρῆς δικά σου”.

“Ἐξ ἀδελφάκια ἡμασταν
 τά ἕξι ἀγαπημένα
 μά τώρα ἦρθε ἕνας καιρός
 νά ζοῦμε χωρισμένα
 Μάνα μου ὅταν θά τρῶς ψωμί
 γιά μέτρα τά παιδιά σου
 σοῦ λείπει τό καλύτερο
 τό φύλλο τῆς καρδιάς σου”.

“Κιτρολεμονιά καί μαντζουράνα μου
 ἀρνήσου τούς δικούς σου
 κι ἔλα ἀντάμα μου
 Πῶς νά τούς ἀρνηθῶ
 πῶς νά τούς ἀρνηθῶ
 πού εἶμαι κοριτσάκι
 δεκαοχτώ χρονῶν.”

“Ἀνάμεσα στούς οὐρανοῦς
 ἔριξα μπλέ κορδέλα
 ἄν μ’ ἀγαπᾷς πατέρα μου

πάρε τό δρόμο κι ἔλα
 Ἀνάμεσα στούς οὐρανούς
 ἔρριξα ρόζ κορδέλα
 ἄν μ' ἀγαπᾷς μανούλα μου
 πᾶρε τό δρόμο κι ἔλα
 Ἀνάμεσα στούς οὐρανούς
 ἔρριξα σιέλ κορδέλα
 ἄν μ' ἀγαπᾷτ' ἀδέρφια μου
 πάρτε τό δρόμο κι ἔλατε.
 Σ' ἓνα ἐκκλησιάκι ἔταξα
 ἓνα μπουκάλι λάδι
 νᾶρχεται ἡ μανούλα μου
 κάθε Σάββατο βράδυ".

Ὅταν φθάνουν στήν ἐκκλησία σταματοῦν τά τραγούδια καί ἐκείνη τήν στιγμή
 φθάνει καί ἡ πεθερά. Γίνεται ἡ στέψις καί στόν χορό τοῦ Ἡσαΐᾶ ρίχνουν στό
 ζευγάρι ρύζι, κουφέτα. Ὅταν τελειώνει ἡ στέξις φιλοῦν τά στέφανα καί
 φεύγουν. Ἡ νύφη ἐφ' ὅσον εἶναι ὁ γαμπρός ἀπό τό χωριό πηγαίνει μέ ἄσπρο
 ἄλογο πού τό κρατᾶνε ἀπό τό χαλινάρι. Καθώς ἐπιστρέφουν στό σπίτι τοῦ
 γαμπροῦ τήν κρατοῦν ἀπό τό ἓνα χέρι ὁ γαμπρός καί ἀπό τό ἄλλο χέρι ὁ
 κουμπάρος, ἐνῶ ὅταν πήγαιναν στήν ἐκκλησία τήν κρατοῦσαν συγγενεῖς τῆς

νύφης(άδελφός-θεῖος).Οί συγγενεῖς τῆς νύφης ἐπιστρέφουν στό σπίτι τους καί οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ μέ τήν νύφη πηγαίνουν στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ.

Στό δρόμο τραγουδοῦν.

Όταν φθάσουν στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ τραγουδοῦν στήν πεθερά:

“Έβγα πεθερά στή σκάλα

μέ τό μέλι μέ τό γάλα

ρίξε ρύζι νά ριζώση

βάλε μέλι νά μελώση”

Βγαίνει στήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἢ πεθερά καί κρατᾷ στό χέρι ἕνα ποτήρι καί μέλι.Παίρνει τό δάκτυλο τῆς νύφης τό βουτᾷ στό μέλι καί κάνει πάνω στήν πόρτα ἕνα σταυρό.Κατόπιν βάζει τό δάκτυλο στό στόμα της καί κατόπιν στό στόμα τῆς νύφης.Συγχρόνως τοποθετεῖ κάτω ἕνα σιδερένιο ἀντικείμενο γιά νά τό πατήση ἢ νύφη.Κατόπιν μπαίνουν ὅλοι κάθονται καί τρῶνε.Τό πίο συνηθισμένο φαγητό εἶναι κρέας μέ πατάτες στήν κατσαρόλα τό “γιαχνί”ὅπως λέγεται.Πίνουν καί κρασί καί ἔπειτα ἀρχίζουν νά τραγουδοῦν.Ἀργότερα σηκώνονται νά χορέψουν μαζί μέ τόν γαμπρό,τήν νύφη καί τόν κουμπάρο.

Μερικά τέτοια τραγούδια εἶναι:

“Έγώ μιά κόρη αγάπησα
 κανένα δέν έρώτησα
 οϋτε μάνα οϋτε πατέρα
 οϋτε συγγενῆ κανένα
 κρυφά τήν άρραβώνιασα
 διαμάντια τῆς έφόρεσα
 δαχτυλίδι κι άρραβῶνα
 γιά νά μεγαλώση άκόμα.
 Περνώ άπ’ τό παραθύρι της
 καιμό ποϋχουν τά χείλη της
 τῆς μιλω δέν μοϋ μιλάει
 παρά μ’ άγριοκυττάει
 Μίλα μου χαιδεμένη μου
 και μοσχαναθρεμμένη μου
 δυό λογάκια πές σέ μένα
 πού τρελλαίνομαι γιά σένα”.

Τό άπόγευμα ό κουμπάρος φεύγει και τον πηγαίνουν μέχρι τήν πόρτα. Έκει
 κερνά τήν νύφη, τῆς δίνει χρήματα γιά δῶρο.

Ἐπίσης δίνει χρήματα καί σ' ὅσους τόν συνοδεύουν. Ὅλο τό ἀπόγευμα μέχρι ἀργά τό βράδυ ἔρχονται γυναῖκες καί δίνουν στήν νύφη χρήματα. Καί τό πρωί πήγαιναν στό σπίτι τῆς νύφης καί τῆς ἔδιναν χρήματα(κέρασμα). Τό γλέντι συνεχίζεται μέχρι τό βράδυ. Ὄταν ἔρθῃ ἡ ὥρα γιά ὕπνο οἱ πιά στενοί συγγενεῖς δέν φεύγουν, ἀλλά μένουν στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Στρώνουν στρωματσάδα ὅλα τά ροῦχα τῆς νύφης καί κοιμοῦνται.

Τό πρωί τῆς Δευτέρας ἔρχονται οἱ συγγενεῖς τῆς νύφης καί γίνεται γλέντι. Ὄταν φύγουν ἡ νύφη ἀνοίγει τήν “κασέλα” καί κάνει τά δῶρα πού ἔχει στους συγγενεῖς. Πιά πολλά στους οἰκείους καί τά δῶρα γίνονται ὅλο καί μικρότερα ὅσο πιά μακρινοί εἶναι οἱ συγγενεῖς. Στήν πεθερά κάνει δῶρο ἕνα φόρεμα βελούδο καί τότε ἡ πεθερά μπαίνει στό χορό καί χορεύει. Τό βράδυ ἡ νύφη βγάζει ἕνα ραβδί πού ἔχει κρυμμένο πίσω ἀπό τήν προῖκα καί διώχνει ὅλους τούς συγγενεῖς καί ἔτσι τελειώνει ὁ γάμος.

Τήν ἐπομένη Κυριακή στίς ὀκτώ τοῦ γάμου μαζεύονται ὅλοι οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ καί οἱ μέν ἄνδρες ὀδηγοῦν τόν γαμπρό στήν ἐκκλησία, οἱ δέ γυναῖκες τήν νύφη. Στήν ἐκκλησία ὁ παπᾶς δίνει στους νεονύμφους ἀπό ἕνα ματσάκι λουλούδια καί ἀπό ἕνα ἀντίδωρο.

Τήν ἄλλη Κυριακή στίς 15 ἡ νύφη θά πάη ἀπό τό Σάββατο βράδυ μαζί μέ τόν ἄντρα της στήν μητέρα της, μέ γλυκά καί μιά κρεατόπιττα. Τήν Κυριακή θά ὀδηγήσουν τό ζεύγος στήν ἐκκλησία οἱ συγγενεῖς τῆς νύφης. Τό ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς πού θά φύγουν ἐκτός ἀπό τά γλυκά, παίρνουν ἀπό τούς γονεῖς τῆς νύφης καί 2 ἄσπρες κότες. Ἐπίσης καί ὅπου πᾶνε τούς δίνουν ὡς δῶρο ἄσπρες κότες.

Συμπλήρωση τῆς περιγραφῆς τοῦ γάμου:

1) Ὄταν πρόκειται νά γίνη ὁ γάμος γίνονται οἱ προσκλήσεις τῶν συγγενῶν καί τῶν γνωστῶν. Πηγαίνει ἓνα πρόσωπο τῆς οἰκογενείας σ' ὅλα τά σπίτια πού θά καλέσουν καί τούς λέει τήν ἡμέρα πού θά γίνη ὁ γάμος καί τήν ἐπιθυμία τῶν προσκαλούντων νά παρευρεθοῦν στήν χαρά καί οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ αὐτοῦ. Ὄταν ἡ οἰκογένεια εἶναι μαλωμένη μέ κάποια συγγενική της οἰκογένεια τότε τήν καλεῖ στό γάμο ὁ γεροντότερος τοῦ σπιτιοῦ πού θά γίνη ὁ γάμος.

2) Τό Σάββατο τό ἀπόγευμα στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ γίνεται τό “ράψιμο τῆς σημαίας” δηλαδή ράβουν στό κοντάρι τό φλάμπουρο. Στήν κορυφή τοῦ κονταριοῦ τοποθετεῖται ἓνα μπουκέτο λουλούδια.

3) Ἡ στέψις γίνεται πάντοτε Κυριακή καί μόνο σέ περιπτώσεις πένθους ἢ κάποιας ἄλλης δυσκολίας γίνεται συνήθως ἡμέρα Πέμπτη.

4) Κατά τή διάρκεια τοῦ στεφανώματος ὑπάρχει κίνδυνος νά κάνουν μάγια στό ἀνδρόγυνο. Τά μάγια γίνονται ἄν ρίξουν στήν στέψ τῆς ἐκκλησίας χῶμα ἀπό νεκροταφεῖο. Αὐτό ἀποφεύγεται ἄν κάποια γυναῖκα καί μάλιστα ἡ ἀδελφή τοῦ γαμπροῦ πηγαίνει πίσω ἀπό τήν ἐκκλησία καί φυλάει.

5) Ὅταν φιλοῦν τά στέφανα ἀφήνουν χρήματα σ' ἕναν δίσκο.

6) Στό σπίτι τοῦ γαμπροῦ ὅταν ἔχη πάει ἡ νύφη τῆς βάζουν στήν ἀγκαλιά ἕνα ἀγόρι τοῦ ὁποίου ζοῦν καί οἱ δύο γονεῖς καί ἡ νύφη τοῦ δίνει ἕνα μαντήλι μέ γλυκά.

7) Τήν πρώτη ἐβδομάδα ἡ νύφη ὅταν πηγαίνει γιά πρώτη φορά στήν βρύση καί ρίχνει χρήματα, τά ὁποῖα παίρνουν τά διάφορα παιδιά.

Αὐτή εἶναι ἡ ἐνδυμασία τῆς
Νύφης. Τά παπούτσια ὅμως ἦταν
διαφορετικά. Ἔρχονται πρὸς τό
σχῆμα τοῦ τσαρουχιοῦ καί ἔχουν
καί φούντα. Ἡ φορεσιά τοῦ
γαμπροῦ εἶναι φουστανέλλα
γίλέκο, τσαρούχια, ὅπως οἱ
τσολιάδες.

Πώς συνάπτεται ὁ ἀρραβῶν πρό 50 ἐτῶν. Πληροφοριοδότης ὁ παππούς μου

Γεώργιος Πάνου γεωργός ἀπό τό χωριό Ἀγιά Πρεβέζης ἐτῶν 90

“Ὅταν ἀρραβωνιάστικα ἐγώ κανένας δέν μοῦ εἶπε τίποτε. Ὅταν πιά τό ἀποφάσισε ὁ πατέρας μου νά μέ ἀρραβωνιάσῃ μέ τήν γιαγιά σου, εἶπε μιά μέρα στήν μητέρα μου τήν στιγμή πού ἤμουν μπροστά τους ὅτι ἔπρεπε νά μοῦ ποῦν ὅτι ἦταν καιρός νά παντρευτῶ καί εἶχαν διαλέξῃ τήν γυναῖκα μου. Ἐγώ ὁμως ντράπηκα πολύ πού μοῦ μιλοῦσαν γιά γάμο καί ἔφυγα τρέχοντας. Τήν ἄλλη μέρα ἤμουνα μέ τά πρόβατα στό βουνό καί τότε μοῦ εἶπε κάποιος τσοπάνος πού ἦταν μαζί μου ὅτι ἀπόψε ἀρραβωνιάζομαι. Πῶς εἶσαι ἐδῶ ἐσύ, μοῦ εἶπε. Ἐσύ ἀπόψε ἀρραβωνιάζεσαι μέ τήν Εὐγενία Στέλιου. Ἐγώ πάλι ντράπηκα καί πῆγα πιοῦ πέρα. Ἐτσι βρέθηκα ἀρραβωνιασμένος μέ τήν γιαγιά σου πού δέν τήν γνώριζα καθόλου. Γνώριζα μόνο τό ἐπίθετό της καί τούς συγγενεῖς της. Ἡθελα πάρα πολύ νά τήν δῶ πῶς εἶναι, ἀλλά ἦταν δύσκολο αὐτό γιατί ἡ ἴδια πρόσεχε νά μήν μέ συναντήσηποτέ, ἀλλά κι ἐγώ ντρεπόμουνα μήπως μέ δῆ κανεῖς πού τήν εἶδα. Ἐτσι τήν εἶδα ὅταν παντρευτήκαμε.”

Κατά τήν διάρκεια τοῦ ἀρραβῶνος οἱ ἀρραβωνιασμένοι δέν βλέπονταν καί ὅταν τυχαῖα συναντιόντουσαν ἄλλαζαν δρόμο. Πληροφοριοδότης ἡ μητέρα μου

*Αίκατερίνη Σκάρπου τό γένος Πάνου οικοκυρά ,απόφοιτος Γ΄ Δημοτικοῦ ἐτῶν
53.*

*“Όταν μέ ἀρραβώνιασαν μέ τόν πατέρα σου μοῦ εἶπε.Σέ ἀρραβώνιασα μέ τόν
Θανάση Σκάρπο γιατί εἶναι τό πίο καλό παιδί στό χωριό.Εἶναι ὁ πίο ὁμορφος
καί ὁ πίο λεβέντης.Βέβαια δέν ἔχει χτηνήματα πολλά ὅπως ἐμεῖς καί διάφοροι
ἄλλοι πού σέ ζήτησαν,ἀλλά εἶναι ἔξυπνος ἄνθρωπος καί θά ζήσης καλά μαζί
του.Τότε ἐγώ χάρηκα πολύ γιατί ὁ πατέρας σου ἦτανε ὠραῖο παλληκάρι καί
προοδευτικός γιατί εἶχε ζήσει στήν Πάτρα ἕνα διάστημα ὅπου ἔκανε
ἐμπόριο..Δέν ἔδειξα τίποτα ὅμως γιατί ντρεπόμουνα πολύ τόν πατέρα μου.Μιά
μέρα πού ἐρχόμουν ἀπό τό χτήμα μας εἶδα ἀπό μακριά τόν πατέρα σου,ὅπως μέ
εἶδε κι αὐτός.Αὐτός τότε ἐρχότανε βιαστικά νά μέ συναντήση.Ὁ πατέρας σου
εἶχε διαφορετική νοοτροπία ἀφοῦ εἶχε ζήσει σέ πόλι.Τότε ἐγώ φοβήθηκα μήπως
μας δῆ κανείς καί ἄλλαξα δρόμο καί πῆγα πρὸς τό βουνό τρέχοντας. Ἐνῶ ἔτρεξα
ὁ πατέρας σου μοῦ φώναξε ὅτι δέν ἦταν ἀνάγκη νά κουράζομαι καί ὅτι ἀφοῦ δέν
ἦθελα νά τόν δῶ αὐτός θά συνέχιζε τόν δρόμο του. Ἐτσι ποτέ δέν τόν
συνάντησα παρά ἀφοῦ παντρευτήκαμε.Κανείς δέν πίστευε τότε ὅτι μετά 35
χρόνια θά ἄλλαζαν τόσο πολύ οἱ συνήθειες ὥστε νά υπάρξη τόση ἐλευθερία
σήμερα στούς ἀρραβωνιασμένους”.*

Πολύ παλαιά ή νύφη πήγαινε στό γαμπρό μέ ένα πέπλο στό κεφάλι και δέν τήν έβλεπε ό γαμπρός παρά όταν έφευγε ό κουμπάρος. Να τί λέει για μία τέτοια περίπτωση ή γιαγιά μου Εύγενία Πάνου τό γένος Στέλιου έτών 89 οίκοκυρά, άγράμματος.

“Πολύ πριν παντρευτώ έγώ υπήρχε ή συνήθεια όταν παντρεύονταν οί γυναίκες νά έχουν τό κεφάλι τους σκεπασμένο. Έτσι μέ σκεπασμένο κεφάλι και πρόσωπο έβαζαν στεφάνι και έτσι πήγαιναν και στό γαμπρό. Μετά από τό γλέντι και τόν χορό, τό βράδυ πού έφευγε ό κουμπάρος έβγαζε τόν πέπλο από τήν νύφη και τότε ό γαμπρός έβλεπε τήν νύφη. Έτσι μία φορά όταν παντρεύτηκε κάποιος από τό χωριό πλούσιος είχε πάρει κάποια κοπέλα από μία άλλη πλούσια οίκογένεια. Η κοπέλα αυτή ήταν μονάκριβη και είχε πολλά προικιά. Όταν λοιπόν έγινε ό γάμος έμεινε για πολύ καιρό στό μυαλό αυτών πού ζούσαν τότε, Όμως έγινε και κάτι άλλο κι έτσι έμεινε ό γάμος στην παράδοσι και έχει μείνει παροιμιώδης ή έκφρασι “σάν τήν νύφη του Γκόγκα”. Αφού έγινε τό γλέντι στό σπίτι του γαμπρού και ό κουμπάρος δά έφευγε πήγε και ξεσκέπασε τήν νύφη. Τότε έβαλαν τίς φωνές ολοι και κυρίως οί αδελφές του γαμπρού διότι ή νύφη ήταν πολύ άσχημη. Θρήνος ακούστηκε στό σπίτι και ό γάμος διαλύθηκε. Τό κακό όμως είχε γίνει αφού είχε γίνει ό γάμος. Πραγματικά είχαν δίκιο να κάνουν τόση φασαρία γιατί ό γαμπρός ήταν όμορφο παλληκάρι”.

Γέννησις

Πληροφοριόδοται ή θεία μου Ευαγγελία Παπαθανάκου έτων 55
οικοκυρά, αγράμματος τό γένος Σκάρπου από τήν Αγία Πρεβέζης.
Γιά νά κάνη μιά γυναίκα παιδιά:

1) Πρέπει νά πίνη τήν πρώτη σταλαματιά από τό αγίασμα πού παίρνουν τά
Θεοφάνεια. Γιά νά τό πιή όμως έπρεπε νά είναι καθαρή και στό σώμα αλλά και
στήν ψυχή.

2) Έπρεπε νά λειτουργήση 40 εκκλησιές, τήν μιά ξεχωριστά από τήν
άλλη. Τρείς εκκλησιές σταυρωτά νά είναι Παναγίες. Επίσης έπρεπε νά
μεταλάβη και ή ίδια ή γυναίκα.

3) Έπρεπε νά φάη ένα βότανο πού λέγεται αρσενικοβότανο. Έπρεπε όμως νά
φάη και ό άντρας της. Τό βοτάνι αυτό είχε ένα βολβό πού είχε τό σχήμα τών
γεννητικών οργάνων του αρσενικοῦ. (Μέ αυτό έκανε παιδί και μάλιστα αγόρι).

4) Έπρεπε να πάρη από έννεα Μαρίες αλεύρι και άλάτι και να φτιάξη τρεῖς λειτουργίες(πρόσφορα) και να λειτουργήση τρεῖς Παναγίες.

Η ἔγνος προφυλάσσεται από βάρος και από φόβο. Τῆς δίνουν ὅτι θελήσει για να μὴν ζηλέψη και χάση τό παιδί.

Όταν μιά γυναῖκα αποβάλλη χαρακτηρίζεται ὡς αδύνατη και κακομοιριασμένη και λένε “αὐτή ἢ χτικιάρα θά κάνη παιδιά ;Πάει τό ἔκλεισε τό σπίτι τοῦ ἀντρός της”

Χάνει τήν ὑπόληψι τῶν ἀνθρώπων τοῦ σπιτικοῦ τοῦ ἀντρός της

Μέσα διαγνώσεως τοῦ φύλου τοῦ παιδιοῦ

---

1) Ὄταν ἡ ἔγκυος ἀκούει τό παιδί γιά πρώτη φορά στό Πιστεύω ἢ στό Πάτερ ἡμῶν εἶναι ἀγόρι.

2) Μετά τό τέλος τοῦ ὑφαντοῦ στόν ἀργαλειό πετᾶνε τήν σαίτα στό δρόμο γιά χάρι μιᾶς ἐγκύου. Ἄν περάση ἀρσενικός θά κάνη ἡ ἔγκυος ἀρσενικό, κι ἄν περάση θηλυκό, θά κάνη κορίτσι.

3) Μέ τό νεφρό. Τό χαράζουν στήν μέση καί ἔτσι ἀνοίγει σάν στρείδι. Κατόπιν τό βάζουν στήν φωτιά νά ψηθῆ καί ἄν κλείση θά κάνη ἀγόρι, ἄν ἀνοίξη θά κάνη κορίτσι.

4) Ἐπίσης μέ ἓνα ψάρι τό σταυρόψαρο. Αὐτό ἔχει στό κεφάλι ἓνα σταυρό. Παίρνουν τό κόκκαλό του καί τό βάζουν στό κεφάλι τῆς ἐγκύου χωρίς ἡ ἴδια νά τό καταλάβη. Ἄν βάλῃ ἡ ἔγκυος τό χέρι κάτω ἀπό τήν μέση της θά κάνη κορίτσι κι ἄν βάλῃ τό χέρι της ἀπό τήν μέση κι ἀπάνω θά κάνη ἀγόρι.

5) Όταν μιά ἔγκυος πηγαίνει σ' ἓνα συγγενικό σπίτι βάζουν ἓνα σουγιά κάτω ἀπό ἓνα κάθισμα καί ἓνα ψαλίδι κάτω ἀπό ἓνα ἄλλο κάθισμα. Ἄν ἡ ἔγκυος καθήση στό κάθισμα πού ἔχει τόν σουγιά θά κάνη ἀγόρι κι ἂν καθήση στό κάθισμα μέ το ψαλίδι θά κάνη κορίτσι.

Τίς Κυριακές ἡ ἔγκυος δέν ἔπρεπε οὔτε νά μπαλώση οὔτε νά πλύνη, οὔτε νά ζυμώσει διότι τό παιδί ὅταν γεννηθῆ ἔχει γύρω ἀπό τό λαιμό του ἓνα ἔντερο καί εἶναι μελανό ἢ καί νεκρό.

Ἐπίσης δέν ἔπρεπε νά πάη νά ἀσπασθῆ πεθαμένο γιατί τό παιδί πού θά γεννιόταν ὅταν θά ἔκλαιε θά γίνονταν μελανό καί θά σταματοῦσε ἡ ἀναπνοή του.

Ὅταν γεννιόταν τό παιδί ἔκαιαν ἓνα ροῦχο μάλλινο γιά νά φύγουν τά σατανικά πνεύματα. Ἐριχναν ἀπό τό ὑπόλειμα αὐτό λίγο στόν ἀφαλό τοῦ παιδιοῦ. Ἐπίσης ἔριχναν καί στάχτη.

1) Σαράντα μέρες φύλαγαν τήν λεχώνα. Όποιος ἔμπαινε μέσα ἔβαζαν ἓνα κεραμίδι μέ ροῦχο καμμένο κι ὁποιος ἔμπαινε περνοῦσε πάνω ἀπό αὐτό γιά νά πάη στή λεχώνα.

2) Ἡ λεχώνα δέν κάνει νά βγαίνη τήν νύχτα μετά τήν δύσι τοῦ ἡλίου.

3) Τά πανιά τοῦ μωροῦ δέν τ' ἀφήνουν ἔξω ματά τήν δύσι τοῦ ἡλίου.

4) Κάθε βράδυ στό σπίτι καίνε θυμίαμα.

5) Βάζουν θερμοόμετρο κάτω ἀπό τό μαξιλάρι της γιά νά προφυλαχθῆ ἀπό βασκανία.

6) Τήν 3η ἡμέρα μετά τήν γεννησιν περνοῦν οἱ μοῖρες καί μοιραίνουν τό παιδί γιά τοῦτο βάζουν στό νεογέννητο χαρτί ,μολύβι, χρυσαφικά καί χρήματα.

7) Βάζουν σκόρδο ἢ κρεμμύδι.

8) Δέν πρέπει νά συναντήση οὔτε νεόνυμφη οὔτε κηδεῖα.

9) Ὅταν πεθάνει λεχώνα λένε, στὸν ἄλλο κόσμο πού πάει λένε οἱ πεθαμένοι ἔρχεται ἡ κυρά-λεχώνα (μέ σεβασμό).

10) Ἀπό τό μάτιασμα σταματοῦσε τό γάλα γι' αὐτό βάζανε σκόροδο. Γιά νά μὴν σταματήση δέν ἔπρεπε νά βγῆ καθόλου τίς πρώτες μέρες.

11) Πρὶν πάνε στὴν ἐκκλησία γιά εὐχή πάνε καί πλένουν τὰ ροῦχα στό ποτάμι καί ἐκεῖ πλένονταν καί ἡ ἴδια.

Τό ἀπόγευμα πήγαινε στὴν ἐκκλησία. Ὅταν τό βρέφος εἶναι κορίτσι τό διαβάζει ὁ παπᾶς στὴν πόρτα καί ἔπειτα τό βάζει μέσα, ἐνῶ τό ἀγόρι τό ἀγόρι τό βάζει κατ' εὐθείαν μέσα. Ἐπίσης ὅταν ἦταν κορίτσι ἢ μητέρα συνοδεύονταν στὴν ἐκκλησία ἀπὸ ἓνα ἀγόρι.

Τό βράδυ πού γυροῦσε ἀπό τήν εὐχή ἦταν ὁμοιο μέ τό βράδυ τῆς γεννήσεως
καί δέν ἔβγαινε καθόλου ἔξω καί φυλάγονταν ἀπό τά κακά πνεύματα ὅπως
ὅταν γεννήθηκε τό παιδί.

Κοινωνική όργάνωσις

Ο Ἄρχων τοῦ χωριοῦ ὀνομάζετο Μουχτάρης(πρόεδρος)καί ἐξελέγετο ἀπό τίς φάρες,τά σόια διά βοῆς.Τό κάθε σόι ἐξέλεγε κι ἓνα δικό της ἄρχοντα διά βοῆς.Ἀπό ὅλους αὐτούς ἐβγαίνει διά κλήρου ὁ Μουχτάρης(πρόεδρος)καί οἱ ὑπόλοιποι ἀποτελοῦσαν τούς ἀξάδες (συμβούλους).Καθήκοντα του ἦταν ἡ ἀντιπροσώπευσις τοῦ χωριοῦ,ἡ συναγωγή τῶν φόρων,δηλαδή ὅταν ἤρχετο ὁ φοροεισπράκτορας πού ἔπρεπε νά πληρώσῃ ὁ καωεῖς.Πολλές φορές ἔπαιξε ρόλο δαιατητοῦ,δέν ἦτο ὅμως ποτέ δικαστής.

Υπάλληλοι ἦταν ὁ δραγάτης(ἀγροφύλακας)καί ὁ τελαλτζής (τελάλης ἢ κήρυκας). Ὁ παπᾶς καί ὁ δάσκαλος πληρώνονταν ἀπό τήν ἐκκλησία καί ἀπό τά ιδιόκτητα τοῦ σχολείου(ἀπό δωρεές). Ὁ Μουχτάρης ἐπληρώνετο ἀπό τό κοινοτικό ταμεῖο.

Κοινοτικός φόρος δέν ὑπῆρχε.Φόροι ἦταν τό βεργί τῆς ιδιοκτησίας,ἡ δεκαετία(1/10 τῶν εἰσοδημάτων)καί ὁ κεφαλοκός φόρος μιά λίρα τόν χρόνο τά ἀρσενικά μόνο.

Τό χωριό ἦταν κεφαλοχώρι, δηλαδή δέν εἶχε Τούρκους Ἀγάδες, οἱ ὁποῖοι σέ ἄλλες περιοχές εἶχαν χωριά ιδιόκτητα. Τό χωριό απέκτησε τήν ιδιότητα αὐτή κατόπιν σκληρῶν πολιτικῶν διαβημάτων ἀπ' εὐθείας εἰς τήν Ὑψηλήν Πύλην. Στό Τσάμικο ἦταν μόνο δύο χωριά κεφαλοχώρια, ἡ Ἀγιά καί τό Καστρί Θεσπρωτίας.

Ἡ ἐνδυμασία ἦτο κοινή σέ ὅλους. Ἐξηρτᾶτο ἡ πολυτέλεια αὐτῆς ἀπό τήν οἰκονομική κατάστασι τοῦ καθενός.

Ὑπῆρχαν τέσσερις φάρες (γέννη). Οἱ Γιάν-Νικαῖοι, οἱ Νταμπουραῖοι, οἱ Νταλαῖοι, οἱ Νεσκαῖοι. Ἀργότερα τά σόγια (γέννη) ἔγιναν περισσότερα καθώς χωρίστηκαν τά τέσσερα αὐτά γέννη σέ παρακλάδια.

Ὅταν κάποιος πήγαινε στήν ξενιτεία, ἔλεγαν ὅτι πήγε γαί τό Γουρμπέτι γιά νά καζαντίση. Μαζεύονταν ὅλο τό σόϊ καί τόν κατευώδωναν. Ὅσο ἔλλειπε ἔστελνε τά νέα του μέ γνωστούς πού

γύριζαν από τήν ξενητειά. Ταχυδρόμος δέν υπήρχε. Ἡ ζωή τῶν ξενητεμένων ἦταν δύσκολη. Ξεκινοῦσαν ἀπό τήν πατρίδα τους χωρίς χρήματα.

Συναγωνίζονταν ἐκεῖ ἄλλους. Τά μέρη πού πήγαιναν ἦσαν τά βόρεια τῆς Ἑπείρου. Πάρα πολλοί πήγαιναν στήν Βιέννη καί στήν Τεργέστη καθώς καί στήν Ρωσία. Ἀπό τήν Βιέννη ἔφεραν ὑφάσματα καί ἀπό τήν Τεργέστη ωραία μαντήλια γιά τό κεφάλι μέ διάφορα σχέδια καί πολύχρωμα.

Οικογένεια.

Ο πατέρας από τά παιδιά προσφωνεΐται μέ τό όνομα ένῶ από τήν γυναίκα του άφέντης. Τήν γυναίκα του ό σύζυγος φωνάζει φαμίλια. Άφέντη ή παντρεμένη γυναίκα λέει καί τόν κουνιάδο της.

Τήν έξουσία στό σπίτι έχει ό γεροντότερος στήν οίκογένεια. Αύτός ρυθμίζει τά πάντα στό σπίτι. Τί θά αγοράσουν, τί θά πουλήσουν, ποιός θά πάη στήν δουλειά καί γενικῶς δέν γίνεται χωρίς τήν γνώμη του. Τιμητική θέση κατέχει καί ή γυναίκα του κυρίως ώς πρός τόν γυναικόκοσμο τοῦ σπιτιοῦ.

Έπειτα ιεραρχικῶς έρχεται ό πρωτότοκος γιός καί τά άδελφια του τόν σέβονται καί τόν ύπακοῦνε μετά τόν πατέρα. Η γυναίκα στό σπίτι δέν έχει καί μεγάλη αξία. Υπακούει πάντα στόν άνδρα της καί έάν εΐναι νέα καί σ' όλα τά άλλα άνδρικά μέλη τῆς οίκογένειας της καθώς καί στήν πεθερά της καί στίς συνυφάδες της άν εΐναι μεγαλύτερες. Δέν έπιτρέπεται ν' ανεβαίνει καβάλα στά ζῶα καί ακόμη καί τά ξύλα πού φέρνει στό σπίτι ή τό νερό από τήν βρύση τό φέρνει στήν πλάτη της.

Έάν εἶναι ἄτεκνος θεωρεῖται ὡς ἄχρηστη. Κανείς δέν τήν ἔχει σέ ἐκτίμησι. Κυρίως δέ στό σπίτι διαρκῶς τῆς λένε πού δέν ἔκανε παιδιά καί ἄφησε τόν ἄντρα της ἄκληρο. Ὅταν κάνει παιδιά, ἀλλά κορίτσια πάλι δέν βρίσκεται σέ ἐκτίμησι διότι ὅπως τῆς λέγουν καί ἔξω στήν κοινωνία «ἔκλεισε τήν πόρτα τοῦ ἀντρός της. Τό κακό θεωρεῖται μεγαλύτερο ὅταν δέν ἔχη ὁ ἄνδρας ἄλλα ἀδέλφια γιά νά μείνη τό γένος. Ὅταν κάνη ἀγόρια τότε ὅλοι εἶναι εὐχαριστημένοι μαζί της καί ἡ θέσις της εἶναι εὐνοϊκή καί θεωρεῖται ὡς ὑπόδειγμα γυναικός.

Στήν ἐκκλησία ἡ κάθε γυναῖκα ἔχει τήν θέσι της στόν γυναικονίτη. Μπροστά κάθονται οἱ γεροντότερες. Ὅσες ἔχουν ἀγόρια μπαίνουν μπροστά καί οἱ γυναῖκες πού ἔχουν κορίτσια παραμερίζονται ἀπό τίς πρῶτες. Τό ἴδιο γίνεται καί μέ τίς ἄτεκνες. Μία γυναῖκα εἶναι δυνατόν νά γίνη σεβαστή πολύ ὅταν εἶναι ὑπόδειγμα συζύγου, μητέρας, νύφης. Αὐτή μέ τόν καιρό γίνεται ὅλο καί πιά σεβάσμια καί μέ τίς συμβουλές της καί τήν πείρα της βοηθᾷ τίς νεώρερες. Οἱ γυναῖκες πού ἔχουν ἀγόρια περισσότερο καί ἔπειτα αὐτές πού ἔχουν κορίτσια παίρνουν πιά τιμητική θέσι στά πανηγύρια τοῦ χειριοῦ ἢ σέ ἄλλες τέτοιες ἐκδηλώσεις, ἀφοῦ θά δοῦν τά παλληκάρια ἢ τίς κόρες τους στό χορό. Ἡ γυναῖκα ποτέ δέν κάθεται στό τραπέζι γιά φαγητό ὅταν ἔχη ξένους ἄνδρες μουσαφίραίους (καλεσμένους).

Διήγησις τοῦ παπποῦ μου Γεωργίου Πάνου ἐτῶν 90 ἀπό τήν Ἁγιά Πρεβέζης γιά τό ὅτι δέν ἐπιτρέπονται στίς γυναῖκες νά ἀνεβαίνουν καβάλα στά ζῶα.

«Ὅταν ἦταν κατοχή (1942) εἶχαμε στό χωριό Ἴταλούς. Ἡ περιοχή μας εἶχε Ἴταλική κατοχή. Ἐνα ἀπόγευμα γυροῦσα ἀπό τό χτήμα μας. Μαζί μου εἶχα καί ἕνα γαῖδουρι λίγο χορτάρι καί εἶχα ἀνέβει καβάλα γιατί ἔκανε τρομερή ζέστη. Ἦταν βλέπεις παιδί μου καλοκαίρι. Ἀκόμα ὁ ἥλιος ἦταν ψηλά, δυό ὀργιές περίπου. Μπροστά ἀπό μένα ἦταν ἡ Ἀλεξάντρα τοῦ Βαγγέλη τοῦ Ντόβα. Ὅπως ξέρεις κι ἐσύ εἶναι ἀρκετά χοντρή. Στήν πλάτη της εἶχε λίγα ξύλα καί κάτι ζαζαβατικά (λαχανικά καλοκαιρινά ὅπως ντομάτες, αγγούρια κ.λ.π.). Ἔτσι ἀπό τόν δρόμο, ἀπό τήν ζέστη καί τό φόρτωμά της εἶχε κοκκινήσει πολύ. Πίσω ἀπό ἐμένα ἔρχονταν μερικοί Ἴταλοί. Αὐτοί εἶχαν κατασκηνώσει λίγο πιο κάτω ἀπό τό χωριό, γιατί τότε τό χωριό δέν εἶχε νερό καί ἔτσι εἶχαν πάει οἱ πιο πολλοί κοντά στά νερά. Μόλις μέ εἶδαν ἐμένα καβάλα καί τήν γυναῖκα μπροστά φορτωμένη ἔρριξαν μιά ντουφεκιά στόν ἀέρα. Γυρίσαμε ὅλοι τρομαγμένοι νά δοῦμε τί συμβαίνει καί μέ διέταξαν νά κατέβω ἀπό τό ζῶο καί νά ἀνεβάσω τήν γυναῖκα. Ἐγώ ντράπηκα, ἀλλά ἄν δέν κατέβαινα δά μέ ντουφεκοῦσαν. Ἡ γυναῖκα ὅμως δέν ἤθελε μέ κανένα τρόπο νά ἀνέβη. Ἐγώ ὅμως πού ἤξερα λίγα Ἴταλικά τῆς εἶπα ν' ἀνεβῆ γιατί δά μᾶς σκοτώσουν. Μέ τό ζόρι τῆς ξεφορτώσαμε τό ζαλίκι ἀπ' τήν πλάτη της καί τό φορτώσαμε στόν γαῖδαρο. Ἐπειτα τήν ἀνεβάσαμε μαζί μέ τούς Ἴταλούς στό γαῖδουρι. Σάν νά μὴν ἔφταναν ὅμως αὐτά μέ ἔβαλαν νά τραβήξω καί τό γαῖδουρι ἀπό τό καπίστρι. Αὐτή εἶχε γίνει κατακόκκινη. Ἀλλά κι ἐγώ δέν πήγαινα πίσω. Τέτοια ντροπή δέν εἶχα περάσει ἄλλη φορά. Μέ

*πρόσβαλαν τόσο ώστε για ένα μήνα κλείστηκα στο χτήμα μας και δεν
άνεβαινα στο χωριό».*

Συνεργασία και αλληλοβοήθεια

1) Όταν μιά οικογένεια έχει μιά εργασία π.χ. μάζεμα τών έλιών ή θερισμό ή όταν χτίζεται ένα σπίτι ή όταν φτιάχνη μιά οικογένεια ένα φούρνο τότε πηγαίνουν μέλη άλλων οικογενειών για βοήθεια. Η βοήθεια είναι κατά κάποιον τρόπο δανεική, διότι ανταποδίδεται μέ τήν πρώτη εύκαιρία.

2) Συνεργάζονται επίσης τά άτομα και όταν πρόκειται νά γίνη κάτι κοινοτικό π.χ. εκκλησία, σχολειό. Τό σχολειό πού υπάρχει τώρα στό χωριό μου Αγιά Πρεβέζης έχει κτισθῆ από μιά τέτοια συνεργασία. Επίσης μέ συνεργασία γίνονται και οί διάφοροι κοινοτικοί δρόμοι.

3) Τσελιγκάτο. Μπαίνουν πολλοίσυνέταιροι και έχουν πολλά κοπάδια. Συγκεντρώνουν όλα τά βοσκοτόπια πού έχουν συνεταιρικά. Συνεταιρικά γίνονται όλες οί δουλειές. Ο καθένας πηγαίνει εκεί όπου τά καταφέρει καλύτερα. Προφυλάσσουν τά συμφέροντά τους από άλλους τσελιγκες. Επίσης άλλη μορφή είναι νά έχη κάποιος πολλά κοπάδια και νά τά μισθώνη σέ άλλους ανθρώπους. Τό μίσθωμα αυτό γίνεται κατά διαφόρους τρόπους. Ή παίρνουν τό κοπάδι και άμέσως τό χωρίζουν στην μέση, εάν ο μισθώνων δέν

μπορεῖ νά προσφέρει καθόλου ἐργασία καί ὁ μισθωτής δέν μπορεῖ νά προσφέρει τίποτε στόν συναιτερισμό ἢ ἐάν ὁ μισθωτής βάλῃ ἓνα μερίδιο μοιράζον τὰ ἔσοδα τοῦ κάθε χρόνου. Τά μέλη τῶν οἰκογενειῶν των συνδέονται στενά καί ὀνομάζονται βλάμηδες.

Ένοχικόν δίκαιον

1) Ἡ δωρεά ἐγένετο ἄγραφος καί ὁ δωρητής τήν ἔπαιρνε πίσω σέ περιπτώσεις πού δέν ἐγίνοντο ἀποδεκτοί οἱ ὅροι του.

2) Ὅταν ἐπρόκειτο κάποιος νά πούλῃσῃ κινήτῃ ἢ ζῶα δέν ἦτο ὑποχρεωτικό νά πωληθοῦν σέ συγγενικά πρόσωπα. Ὅταν ὅμως ἐπρόκειτο περί ἀκινήτων σπιτιῶν ἢ κτημάτων τότε προτιμοῦνται οἱ συγγενεῖς, ἀκόμη κι ἂν χάσῃ αὐτός πού τᾶ πωλεῖ. Αὐτό γίνεται διότι δέν θέλουν νά βάλουν μεταξύ τῶν συγγενῶν ξένο ἄνθρωπο.

3) Μίσθωσις. Προκειμένου πέρι χωραφιοῦ ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ τό ἔδινε σ' ἕναν πού εἶχε βόδια. Ὁ ζευγάς τό ὄργωνε καί μαζί μέ τόν ἰδιοκτήτη ἔβαζαν μισά-μισά τόν σπόρο. Ὅταν τό θέριζαν ἔκαναν ἴση ἐργασία καί μοίραζαν τό γέννημα (τόν καρπό). Τίς ἐλίές τίς ἔδινε ὁ ἰδιοκτήτης σέ κάποιον νά τίς μαζέψῃ: ἔπαιρνε ὁ ἰδιοκτήτης τᾶ $\frac{4}{5}$ τῆς ἐσοδείας ἐνῶ ὁ ἐνοικιαστής μόνο τό $\frac{1}{5}$ τῆς ἐσοδείας.

4) Ὅταν κάποιος ἔμπαινε μεσίτης σέ κάποια πώλησι ἢ σέ ἀραβῶνα ἔπαιρνε ἀμοιβή. Κυρίως ἡ ἀμοιβή συνίστατο εἰς κάποιο εἶδος ἢ καί χρήματα.

5) Στοιχήματα. Τά στοιχήματα τίθενται ενώπιον μαρτύρων ή και χερίς μάρτυρας. Εκείνος πού βάζει στοίχημα είναι υποχρεωμένος νά κρατήσει τό στοίχημα διότι έχει ίσχύν ὄρκου και δέν δύναται νά ἀθετηθῆ.

6) Όταν υπάρχει μία διαφορά τότε κάποιος συμβιβάζει τούς δύο αὐτούς ἀνθρώπους. Η διαφορά μπορεί νά ἔχη προκληθῆ ή ἀπό διανομή κληρονομιάς ή ἀπό κάποια ζημιά πού ἔκανε κάποιος μέ τά ζῶα του στό χωράφι ή τό κτήμα τοῦ ἄλλου. Ο συμβιβαστής δέν είναι ἕνας τυχαίος ἀνθρωπος. Συνήθως ἔχει κάποια ἡλικία και είναι ἕνα ἔντιμο πρόσωπο πού τό ἐμπιστεύονται και οί δύο μεριές. Πρέπει νά ἔχη ἐκτός ἀπό τήν ἐντιμότητα του και κάποια εὐγλωτία και τήν ιδιότητα νά πείθῃ.

Ἐμπράγματον δίκαιον

1) Κυριότης πράγματος

Ὁ κάτοχος ἑνός χωραφιοῦ χωρίζει τό χωράφι του ἀπό τούς γείτονες ἢ μέ μικρούς πασάλους πού δείχνουν τό ὄριον τοῦ χωραφιοῦ ἢ μέ μεγάλες πέτρες πού τοποθετήθηκαν ἀπό τούς ἀνθρώπους ἢ ἀπό φυσικά σύνορα δηλαδή βράχους ἢ δέντρα ἢ κάτι ἄλλο πού νά μήν μετακινεῖται.

Τά ζῶα δέν ἔχουν ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά ἐκτός ἀπό τά κουδούνια, τά ὁποῖα ὁ καθένας διαλέγει μέ τό προσωπικό του γοῦστο. Πάντως ὁ καθένας γνωρίζει πολύ καλά τά ζῶα τοῦ κοπαδιοῦ του.

Πολλές φορές τυχαίνει σ' ἕνα κτήμα τό μέν ἔδαφος νά εἶναι τοῦ ἑνός τά δέ δένδρα νά εἶναι κάποιου ἄλλου. Αὐτό γίνεται διότι ὅταν τά ἀδέλφια χωρίζουν τά κτήματά τους θέλουν νά μήν ἀποξενωθοῦν. Διά τοῦτο παίρνει ὁ ἕνας τά δένδρα καί ὁ ἄλλος τήν γῆ. Ἐπίσης πολλές φορές αὐτή ἡ γῆ χρησιμεύει καί γιά πέρασμα ἢ ἡ γῆ γιά κάποια ἄλλη δουλειά.

Επίσης όταν οι κλώνοι ενός δένδρου από τό ένα κτήμα βρίσκονται πάνω από τό διπλανό χτήμα τότε οί καρποί πού ἔχει καί πέφτουν στό διπλανό χτήμα π.χ. ἑλιές, εἶναι τοῦ ἰδιοκτήτη του κι ὄχι αὐτοῦ πού πέφτει στό χτήμα του. Μόνο ὅταν οί γείτονες εἶναι μαλωμένοι δέν αφήνουν τούς ἄλλους νά μαζέψουν τόν καρπό τους.

Όταν κάποιος χρησιμοποιεῖ ένα κτήμα ἢ ένα σπίτι ἐπί 15 συνεχῶς χρόνια τότε δέν μπορεῖ κανεῖς νά τόν διώξη. Ἔχει κάποιος δικαίωμα νά περάση μέσα ἀπό κάποιο κτήμα ὅταν τό δικό του κτήμα δέν ἔχει ἀπό ἄλλη μεριά δρόμο, ἢ ὅταν στό ξένο κτήμα ὑπάρχη πηγγή.

Δάνειον. Δάνεια ἐδίδοντο τῇ ἐγγυήσει κάποιου εὐηπολήπτου πολίτου.

Ἐπροστατεύετο ὁ δανειστής ὑπό τῆς ἀρχῆς. Σέπερίπτωσι πού ἀδυνατοῦσε νά ἐξοφλήσῃ ἡ περιουσία διεβιβάζετο στόν δανειστή (ἡ λεγόμενη προσθήκη). Σέ περίπτωσηι πού δέν ἔφθανε ἡ περιουσία τοῦ ὀφειλέτου ἐπλήρωνε τήν διαφορά ὁ ἐγγυητής.

Τόκοι ὑπερβολικοί ὑπῆρχαν. Εἶχε ἀναπτυχθῆ ἡ τοκογλυφία. Ἔφθανε ἑπτακόσια καί χίλια τοῖς ἑκατό. Πτώχευαν πάρα πολλές οἰκογένειες διά τοῦ δεσμοῦ αὐτοῦ ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ περιουσία συγκεντρώθηκε στά χέρια τῶν τοκογλύφων.

Βασκανιά. Άνθρωποι πού μάτιαζαν εἶναι κυρίως αὐτοί πού ἔχουν πυκνά καί σμιχτά φρύδια, καθώς καί οἱ ἄκληροι (ἄτεκνοι). Ματιάζονται δέ ἄνθρωποι πάσης ἡλικίας περισσότερο ὅμως τά βρέφη, τά παιδιά οἱ νέοι καί οἱ νέες, καθώς καί ζῶα, ἀλλά καί ἄψυχα ἀντικείμενα. Αὐτός πού ματιάζεται ἢ πέφτει ἀμέσως κάτω καί βγάξει ἀφρούς καί ἀσκορπίζουν τά μάτια του ἢ χάνει τήν ὄρεξί του καί ἀρρωσταίνει.

Τό βάσκαμα ἀποτρέπεται μέ τό φτύσιμο ἢ μέ τήν χρησιμοποίησι διαφόρων ἀντικειμένων. Ὁ ἄνθρωπος κυρίως προφυλάσσεται μέ τά φυλακτά πού γίνονται ἀπό θυμίαμα, ἀπό λείψανα θαυματουργῶν Ἀγίων καί ἀπό χῶμα ἀπό σταυροδρόμι. Γιά τά ζῶα καί τά ἄψυχα χρησιμοποιεῖται κυρίως τό σκόρδο (καί τό πέταλο). Γιά νά γίνη ἡ διάγνωσις τῆς βασκανίας ἔριχναν σ' ἕνα ποτήρι μέ νερό λίγες σταγόνες λάδι. Ἐάν τό λάδι ἔμενε ἀκίνητο δέν ἦταν ματιασμένος. Ἐάν σκορπίζονταν ἦταν, καί ἦταν τόσο περισσότερο βασκαμένος ὅσο μεγαλύτερη ἦταν ἡ ταχύτητα πού σκορπίζονταν τό λάδι. Γιά νά θεραπευθῇ λοιπόν ὁ βασκαμένος ἔπρεπε ἢ νά τόν φτύσῃ τό πρόσωπο πού τόν βάσκανε ἢ νά πιῇ λίγο ἀπό ἕνα μῆγμα πού ἀποτελεῖται ἀπό τό νερό μέ τό λάδι

πού ἔγινε ἡ διάγνωσις τῆς βασκανίας μέσα στό ὁποῖο ἔχουν ρίξει λίγο χῶμα ἀπό ἓνα σταυροδρόμι τό ὁποῖο πατιέται πολύ καί εἶναι σχεδόν βέβαιο ὅτι θά ἔχη περάση ὁ βασκάνων. Ἄν εἶναι γνωστό ποιός ἐβάσκανε τότε παίρνουν λίγο χῶμα μπροστά ἀπό τήν πόρτα του. Ἐπίσης γιατρεύεται καί με τό κάπνισμα λουλουδιῶν τοῦ ἐπιταφίου.

Απαλλαγή από επιδημία. Διήγησις τοῦ παπποῦ μου Γεωργίου Πάνου ἐτῶν 90 ἀπό τήν Ἀγιά Πρεβέζης ἀπόφοιτος Δημοτικού-γεωργός.

«Ὅταν ἔπεφτε στό χωριό καμμιά ἐπιδημία ἀμέσως τότε καλούσαμε τόν παπᾶ νά διαβάσῃ μιὰ εὐχή γιά νά φύγῃ τό κακό. Θυμᾶμαι μιὰ φορά ὅταν ἤμουνα μικρός εἶχε πέσει στό χωριό εὐλογία. Πολλοί ἄνθρωποι πέθαιναν ὁμαδικά καί ὁ κίνδυνος κρέμονταν πάνω ἀπό τά κεφάλια ὄλων μας. Αὐτούς πού πέθαιναν μερικοί πιά τολμηροί τούς σκέπαζαν μέ ἀσβέστη καί τούς κουβαλοῦσαν λίγο πιά ἔξω ἀπό τό χωριό καί τούς ἔθαβαν, χωρίς κανεῖς νά τούς ἀσπασθῆ. Αὐτό ἦταν πολύ κακό γιατί σάν κατάρα στό λέει κάποιος. “Νά μὴν βάλῃ κανεῖς χεῖλη ἐπάνω σου” καί ἐννοεῖ νά μὴν σέ ἀσπασθῆ κανεῖς στό θάνατό σου. Ἔτσι ὅλοι εἶχαν λουφάξει (βουβαθεῖ) ἀπό τόν τρόμο. Τότε μερικοί γέροι εἶπαν νά σταυρώσωμε τό χωριό.

Βάλαμε στά τέσσερα σημεῖα πού σχηματίζουν σταυρό καί κλείνουν μέ τό σχῆμα τους τό χωριό τέσσερους μεγάλους ξύλινους σταυρούς. Καί ὡ τοῦ θάματος τότε τό κακό σταμάτησε ἀμέσως. Ἀπό τούς τέσσερεις σταυρούς πιά πολύ διατηρήθηκε ὁ ἕνας πού ἦταν μέχρι τελευταῖα καί βρῖσκινταν στήν θέση πού σήμερα λέγεται Σταυρός στό ἔμπα τοῦ χωριοῦ».

Πληροφορίες τῆς γιαγιάς μου Εὐγενίας Πάνου γένος Στέλιου ἐτῶν 89
οἰκοκυρά, ἀγράμματος ἀπό τήν Ἁγιά Πρεβέζης διά τὰς δεισιδαιμόνους δοξασίας
σχετικὰς πρὸς διαφόρους ἐνεργείας καί ἀπαγορεύσεις.

«Ὅταν κάποιος πηγαίνει σέ ταξίδι δέν πρέπει στό σπίτι νά σκουπίζουν ὅλη τήν
μέρα».

«Τά ψίχουλα μετά τό φαῖ δέν πρέπειά πετιοῦνται ἔξω τό βράδυ διότι μπαίνουν
οἱ διαβόλοι στό τραπέζι καί παίρνουν μέρος».

«Τά σκουπίδια ὅταν σκουπισθῆ τό σπίτι τό βράδυ δέν τά βγάζομε ποτέ ἔχω
γιατί εἶναι κακό, ἀλλά τά ἀφήνομε γιά τήν ἄλλη μέρα».

«Ὅταν πέση ὁ ἥλιος δέν κάνει νά δώσης δανεικό προζύμι».

«Ὅταν χύνεται λάδι κάτι κακό θά γίνη γιατί τό χύσιμο τοῦ λαδιοῦ εἶναι
γουρσουζιά».

«Απαγορεύεται νά πηδήση τόν πεθαμένο γάτα γιατί θά βουκολακιάση».

«Δέν κάνει ένας νιόπαντρος νά μπῆ μέσα στήν ἐκκλησία κατά τήν τελετή τοῦ γάμου κάποιου πρὶν κλείση ἓνα χρόνο».

Άστρολογία-μετεωρολογία

Πληροφορίες του Δημητρίου Σκάρπου έτων 89, άγραμμάτου, γεωρογού.

«Πρώτα όταν δεν είχαμε ρολόγια μετρούσαμε τον χρόνο με τό πόσες όργιές ήταν ψηλά ο ήλιος. Έτσι λέγαμε ότι ο ήλιος ανέβηκε τρεις όργιές όταν θέλαμε νά ποῦμε σέ κάποιον ότι όχι μόνο ξημέρωσε, αλλά μεσημέριασε κιόλας».

«Τό φεγγάρι τά παλιά χρόνια τό είχαμε πάντα όδηγό μας σέ όλες τίς δουλειές μας. Τό φεγγάρι έχει σχέσι και μέ τά φυτά και μέ τούς ανθρώπους. Από τούς ανθρώπους αυτοί που σεληνιαζονται όπως λέμε κάθε φορά που τό φεγγάρι κάνει τον κύκλο του αυτοί γίνονται χειρότερα. Αλλά και τά φυτά προσέχομε νά τά φυτεύομε ανάλογα μέ τό ποσό μερών είναι τό φεγγάρι. Αλλά εκεί που πρέπει νά προσέχη κανείς είναι όταν ένας κόβη ξύλα για κάψιμο ή δοκάρια για σπίτι. Αυτά μπορεί νά τά κόβη αφού γεμίσει τό φεγγάρι και μετά. Αν τά κόψη πριν τότε δά μπή τό σοράκι και δά τά φάη.

Από τό φεγγάρι καταλαβαίναμε και τον καιρό. Όταν άρχιζε καινούργιο φεγγάρι και είχε τίς άκρες του γυρισμένες σαν άγκίστρια δά έκανε ξηρασία.

Όταν άρχιζε καινούργιο φεγγάρι και είχε καλό καιρό τότε ή καλοκαιρία δά κρατούσε όλο τό φεγγάρι, ενώ όταν άρχιζε τό φεγγάρι μέ κακό καιρό τότε ή κακοκαιρία δά κρατούσε όλο τό φεγγάρι.

Πολλές φορές γύρω από τό φεγγάρι γίνεται ένας κύκλος σάν από σύννεφα. Από τήν μεριά πού θά χαλάση ό κύκλος, θά επικρατήση ό καιρός πού βρίσκεται από τήν μεριά αυτή.

Κι από τόν ήλιο καταλαβαίναμε τόν καιρό. Όταν έβγαινε ό ήλιος τό πρωί, αλλά ήταν σάν άσπρος τότε θά έκανε άσχημο καιρό. Ένώ τό βράδυ όταν έπεφτε ό ήλιος και είχε τήν προηγούμενη όχι καλό καιρό και ό ήλιος έβγαινε για λίγο ενώ έπεφτε και κοκκίνιζε τριγύρω τότε τήν άλλη μέρα θά έκανε καλό καιρό.

Όσο για τούς μήνες άλλοι ήταν καλοί και άλλοι κακοί. Ο Μάρτιος ήταν ιδιότροπος μήνας. Άλλοτε κάνει κρύο κι άλλοτε σέ καίει ό ήλιος και σέ μαυρίζει. Αλλά έχει και δικιο ό κακομοίρης να κάνη έτσι μέ τά βάσανα πού έχει. Ο Μάρτης, πού λές, έχει μια πολύ όμορφη γυναίκα. Όταν τήν βλέπη να κάθεται βλέπει πόσο όμορφη είναι και ανοίγει ή καρδιά του. Γελάει τότε και μαζί του γελάει όλος ό κόσμος. Ο ήλιος βγαίνει τότε παντοῦ είναι καλωσύνη. Τί τά θέλεις όμως ή γυναίκα του έχει ένα κουσούρι (ελάττωμα) είναι σακάτισσα ή καυμένη από τό ένα πόδι της και κουτσαίνει. Όταν σηκώνεται να

κάνη καμμιά δουλειά τήν βλέπει ό Μάρτης νά κουτσαίνη καί βαλαντώνεται (πικραίνεται). Έτσι αρχίζει νά κλαίη. Τότε συννεφιάζει καί βρέχει. Καμμιά φορά θυμώνει καί τά βάζει μέ τούς ανθρώπους. Έχουν καί οί μήνες τά δικά τους όπως κι έμεις.

Ό Μάης είναι άσχημος μήνας γιά τούς ανθρώπους. Κυρίως κανείς δέν πρέπει νά παντρευτή, τόν Μάη.

Τόν Αύγουστο έχουμε τά μερομήνια. Αρχίζουν από τίς 1 Αύγούστου καί τελειώνουν στίς 12 του Αύγούστου, μία μέρα γιά κάθε μήνα. Κάθε μία από τίς 12 αυτές μέρες αντιπροσωπεύει καί ένα μήνα καί αναλόγως μέ τήν μέρα αυτή δά είναι κι ό μήνας. Άν ή μέρα είναι καλή ή κακή τό ίδιο καί ό μήνας. Η 1 Αύγούστου αντιστοιχεϊ στον Αύγουστο, ή 2α Αύγούστου στον Τρυγητή (Σεπτέμβρη), ή 3η Αύγούστου στον Άη-Δημήτρη (Οκτώβρη) ή 4η Αύγούστου στό Νοέμβρη, ή 5η Αύγούστου στον Άη-Άντρέα (Δεκέμβριο), ή 6η Αύγούστου στον Γενάρη, ή 7η στον Φλεβάρη, ή 8η στον Μάρτη, ή 9η στον Απρίλη, ή 10η στον Μάη, ή 11η στον Σεριστή (Ίούνιο), ή 12η Αύγούστου στον Άλωνάρη (Ίούλιο).

Οι μέρες αυτές είναι άσχημες, κυρίως οι μέρες που δείχνουν τούς χειμωνιάτικους μῆνες και ο καιρός κακός. Έτσι φυσούν άερες και δεν κάνει ο κόσμος μπάνιο. Από τις μέρες τῆς βδομάδας άλλες είναι καλές και άλλες γουρσούζικες. Η Δευτέρα είναι καλή μέρα και είναι καλή για κάθε αρχή. Η Τρίτη είναι πολύ γουρσούζικη μέρα. Καμία αρχή δεν πρέπει να γίνεται. Ούτε να αρχίση τῆν σπορά, ούτε χτίσιμο ούτε άλλη δουλειά από τῆν αρχή. Καλύτερα να μὴν κάνης τίποτα τῆν μέρα αὐτή ἂν δεν ἔχης αρχίσει. Η Τετάρτη δεν είναι γουρσούζικη ἀλλά ούτε καί ἡ ἐνδεδειγμένη μέρα για κάτι καλό. Η Πέμπτη είναι καλή μέρα. Έτσι ὅταν κάποιος δεν μπορῆ να παντρευτῆ Κυριακή παντρεύεται Πέμπτη. Μόνο που τῆν μέρα αὐτή δεν κάνει να κόβης φουστάνι ἢ τίποτε ἄλλο στῆν μολίστρα ἢ στό ράφτη.

Η Παρασκευή δεν είναι κι αὐτή καλή μέρα. Τό Σάββατο είναι ἀφιερωμένο στούς πεθαμένους και ἔτσι δεν είναι καλή μέρα για τούς ζωντανούς. Η Κυριακή είναι μέρα χαρᾶς. Σ' αὐτήν γίνονται οί γάμοι, ἀλλά και οί ἀρραβῶνες και κάθε ἄλλη χαρά».

«Ο ἀέρας ἀναλόγως ἀπό πού φυσάει ἔχει και τό ὄνομα του. Ἐμάς ἐδῶ μᾶς πιάνει πολύ ὁ γαρμπῆς (βορειοδυτικός). Αὐτός τόν χειμῶνα φέρνει φουρτούνες (θύελες) και χαλάζι. Τό καλοκαίρι ἀπό τό ἴδιο μέρος φυσάει ὁ μαϊστρος και φέρνει φρέσκο και δροσεράδα. Γι' αὐτό και οί θάλασσες μας τά ἀπογέματα

ἔχουν κύμα. Ἄλλος εἶναι ὁ γραῖος (βοριάς). Κι αὐτός μᾶς πιάνει τόν χειμῶνα πολύ καί εἶναι πολύ κρύος γιατί φυσάει ἀπό τά βουνά πού ἔχουν χιόνι. Ἄλλος εἶναι ὁ γραιολεβάντες (βορειοανατολικός) ὁ σιρόκος (νότιος), ἡ ὄστρια.

Ὅταν ἔχη κακό καιρό ἔρχεται καμμιά φορά φουρτούνα (ανεμοστρόβιλος). Ὁ ἀέρας αὐτός κάνει μεγάλο κακό στούς ἀνθρώπους γιατί ὑπάρχουν σ' αὐτό δαίμονες μέσα. Ἀλίμονο ὅμως ἂν μιά τέτοια φουρτούνα σέ βρῆ στήν θάλασσα.

Ἐγώ μιά φορά ἐρχόμουνα

ἀπό τούς Παξούς μέ ἓνα καϊκι. Στό δρόμο βλέπουμε ξαφνικά μιά φουρτούνα στήν θάλασσα νά φέρνῃ γύρα σάν δαιμονισμένη καί ὄλο μᾶς πλησίαζε.

Τότε ὁ καπετάνιος ἔτερξε καί πῆρε τό μαυρομάνικο μαχαίριπού εἶχε καί ἔκοψε ὅπως λέγανε ὄλοι τήν φουρτούνα. Πραγματικά διαλύθηκε ἀμέσως. Ἐγώ ὅμως δέν κατάλαβα πῶς ἀκριβῶς τήνέκοψε γιατί τότε ἦμουνα μικρός. Πάντως ἀπό ὅτι ἄκουσα ἂν ξέρῃς τί πρέπει νά κάνῃς καί ἔχεις καί ἓνα μαυρομάνικο μαχαίρι δέν φοβάσαι τίποτα.

Ἐπικίνδυνα εἶναι καί τά ἀστροπελέκια (κεραυνοί). Ἐμᾶς ἐδῶ ἂν καί εἴμαστε ψηλά ποτέ δέν ἔχουν πέσει γιατί ἔχουμε τόν Ἄη-Θανάση μεγάλη ἠ χάρι του.

Πάντως ὅπου καί νά βρεθῆς γιά νά μὴν πάθῃς κανένα κακό πρέπει νά λές

“Μέγα τ' ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος”

Όταν κατά τήν βροχή βγαίνει ή καμάρα τής Αράχνης (οὐράνιο τόξο) τότε σημαίνει πῶς θά βρέξει δυνατά. Λένε ότι ὅποιος μπορέσει καί τό πηδήσει θά γίνη ἀγόρι ἄν εἶναι κορίτσι καί κορίτσι ἄν εἶναι ἀγόρι.

Όταν ή γάτα πλένεται τότε θά βρέξει. Τό ἴδιο γίνεται κι ὅταν λαλήσουν τά κοκόρια πρίν τά μεσάνυχτα. Όταν τά ζῶα τρέχουν καί πηδοῦν τότε θά κάνη κακοκαιρία. Όταν τσιμποῦν οἱ μυῖγες θά βρέξει, τό ἴδιο γίνεται κι ὅταν ὁ ἥλιος καίει πολύ».

Μαντική

Πληροφορίες τῆς γιαγιᾶς μου Εὐγενείας Πάνου τό γένος Στέλιου ἐτῶν 89 ἀγράμματος οἰκοκυρά.

«Όταν γαυγίξη σκύλος κάτω ἀπό ἕνα σπίτι τότε κάτι κακό θά γίνη στό σπίτι αὐτό».

«Όταν μιά κότα ἐνός σπιτιοῦ λαλήση σάν κόκορας καί μάλιστα ἀπό τήν Δύσι, τότε κάποιος θά ἀρρωστήση ἀπό τό σπίτι καί θά πεθάνη. Γι αὐτό τό γρηγορότερο πρέπει νά κόψουν τό κεφάλι τῆς κότας αὐτῆς καί νά τό πετάξουν».

«Όταν φωνάζη μιά κουκουβάγια ἔχω ἀπό τό σπίτι κάτι κακό θά γίνη».

«Όταν ἀπό κάποιο μέρος περνᾶνε κοπάδι πουλιά κάτι θά γίνη. Θά εἶναι καλό ἢ κακό ἀνάλογα μέ τό πῶς πετάνε τά πουλιά».

«Ἄν ὄνειρευτῆς φίδι ἔχεις κάποιο ἐχθρό».

«Ἄν ὄνειρευτῆς σκύλο ἔχεις ἐχθρό, τόσο μεγάλο, ὅσο καί τό μέγεθός του, ἄν γάτα ὑπάρχουν γιά σένα κακές γλώσσες».

«Τό κόκκινι χρώμα σημαίνει γρήγορο».

«Ἄν βλέπης ὅτι σοῦ βγαίνει δόντι κάποιος θά πεθάνη. Ἄν δέν σέ πονάη θά πεθάνη κάποιος ξένος, ἄν σέ πονάη κάποιος δικός σου καί μάλιστα ὅσο περισσότερο σέ πονάει τόσο πιά συγγενής σου θά εἶναι».

«Ἄν κάποιος πεθαμένος σοῦ πάρη ἓνα πρᾶγμα ἀπό τό σπίτι σου κάποιος δικός σου θά πεθάνη».

«Ἄν δῆς θάλασσα καί εἶναι τρικυμισμένη θά ἀρρωστήσης βαριά καί μέ δύσκολία θά γλυτώσης. Ἄν εἶναι ἤσυχη ὅλα θά πᾶνε καλά γιά σένα».

«'Αν δῆς νερό καί εἶναι καθαρό καί μάλιστα ἀπό πηγῆ, εὐτυχία σέ περιμένει,
ἀν εἶναι θολό πίκρες καί βάσανα θά ἔχης».

«'Αν δῆς ἄσπρα αὐγά θά τσακωθῆς μέ κάποιον πολύ».

«'Αν κλαῖς μεγάλη χαρά θά λάβης».

«'Αν τρῶς γλυκά πίκρα θά πάρης».

«'Αν δῆς πῶς πέθανε κάποιο πρόσωπο ἀγαπημένο, εἶναι πολύ καλά».

«'Αν δῆς ὅτι ἔχει ἀνοίξει κάποιος λάκος στό σπίτι σου κάποιος θά πεθάνη».

«'Αν παίξῃ τό μάτι σου κάποιον θά δῆς».

«Ἄν τό αὐτί σου κουδουνίζῃ κάτι θά μάθῃς, ἄν εἶναι τό δεξιὸ καλὴ εἶδησι, κι ἄν εἶναι τό ἀριστερὸ κακὴ εἶδησι».

«Ἄν φταρνιστῆς κάποιος σέ λογοπιάνει».

«Ἄν σέ πιάσει λόξυγκας κάποιος μιλάει γιὰ σένα».

«Ἄν σέ τρώῃ ἢ δεξιὰ σου παλάμη θά δώσης χρήματα, ἄν ἢ ἀριστερὴ σου παλάμη τότε θά πάρῃς χρήματα».

«Ἄν σέ τρώῃ ἢ μύτη σου θά φᾶς ξύλο».

«Ἄν σέ τρώῃ τό πόδι σου ἀπὸ κάτω θά κάνῃς δρόμο».

«Ἀπὸ τὴν ὠμοπλάτη τοῦ ἀρνιοῦ πού σφάζεται τό Πάσχα νά δῆς τί θά γίνῃ τὴν χρονιά στό σπίτι αὐτό. Ἄν θά πεθάνῃ κανεὶς, ἄν θά γεννηθῇ κανεὶς καὶ ἄν θά ἔχῃ μερεκέτια (γεννήματα) στό σπίτι».

«Τὴν ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Κλήδονα 24 Ἰουνίου τό μεσημέρι μπορεῖς μέ ἓνα καθρέφτη στό πηγάδι νά δῆς ποιόν θά πάρης ἄντρα. Πρέπει νά φορᾷς κόκκινο καθώς θά πηγαίνης στό πηγάδι καί νά μὴν μιλάς στό δρόμο. Ὅταν ρίξης τόν καθρέφτη στό πηγάδι βλέπεις στὸν καθρέφτη τό πρόσωπο αὐτοῦ πού θά παντρευτῆς. Πολλές φορές ὅμως βλέπεις εἰκόνες ἀπὸ ἄλλα γεγονότα ὅπως ἀπὸ θανάτους».

Τό παραμύθι τῆς κακιᾶς πεθεράς. Διήγησις τῆς γιαγιᾶς μου Εὐγενείας Πάνου.
 «Μιά φορά κι ἓνα καιρό ἦταν μιὰ κοπέλα. Ἦταν ὀμορφη σάν τὰ κρύα νερά.
 Τὴν εἶδε μιὰ μέρα ἓνα παλληκάρικαί τὴν ἀγάπησε. Τὴν ζήτησε σέ γάμο καί
 τὴν παντρεύτηκε. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν φτωχός πῆγε στήν ξενητεία καί ἄφησε
 τὴν γυναῖκα του μέ τούς γονεῖς του.

Ἡ πεθερά ὅμως ἦταν κακιά καί δέν ἀγαποῦσε καθόλου τὴν νύφη της. Ὅταν
 κάθονταν νά φᾶνε ἡ πεθερά ὅλο εὔρισκε δικαιολογίες νά σηκώσῃ τὴν νύφη της.
 Σήκω νύφη κάποιος φωνάζει. Πήγαινε ἡ νύφη καί δέν ἔβλεπε κανένα. Ὅταν
 πήγαινε πάλι νά φάῃ ἡ νύφη τότε ἡ πεθερά τῆς ἔλεγε. Σήκω νύφη νά μᾶς
 φέρῃς τό νερό. Ἔτρεχε ἡ νύφη νά φέρῃ νερό. Ὅσο ἔλιπε ἡ νύφη αὐτοὶ τρώγανε
 γρήγορα-γρήγορα καί στό τέλος ἔλεγαν στήν νύφη: «Ξορτάτος ὁ ἀφέντης-
 ξορτάτη ἡ κυτά σήκω νύφη νά σηκώσῃς τό φαγητό». Ἔτσι ἡ νύφη ἔμενε
 σχεδόν νηστική πάντοτε. Τὴν ἔβλεπαν οἱ δικοί της νά ἀδυνατίζει, ἀλλά αὐτή
 δέν τούς ἔλεγε τί συμβαίνει. Μέ τὰ πολλά ὅμως παρακάλια τούς εἶπε τό καί τό
 μοῦ κάνει ἡ πεθερά μου. Ἐντάξει τῆς εἶπε ὁ ἀδερφός της θά ἔρῃ καί θά τὴν
 κανονίσω. Καί μιὰ καί δύο ξεκινάει μιὰ μέρα καί πάει στό σπίτι τῆς ἀδερφῆς
 του.

-Καλῶς τόν συμπέθερο τοῦ λέει ἡ πεθερά τῆς ἀδερφῆς. Θά καθήσῃς λίγο;

-Ναί, είπα νά μείνω ἐδῶ ἀπόψε, τῆς λέει ὁ ἀδερφός τῆς νύφης. Ἀφοῦ μιλήσανε στρώσανε νά φᾶνε. Ὅταν ἔτρωγαν γύριζε κάθε τόσο ὁ ἀδερφός τῆς νύφης καί ἔλεγε.

-Συμπεδέρα ἀλυχτάει τό σκυλί πᾶς νά δῆς μήπως ἦρθε κανένας καί χτυπάει. Ἔτρεχε ἡ πεθερά τῆς ἀδερφῆς του γρήγορα καί τότε ἔλεγε ὁ ἀδερφός στήν ἀδερφή του:

-Φάε γρήγορα, ὅσο πιο γρήγορα μπορεῖς. Μόλις ἔρχονταν ἡ πεθερά τῆς ἀδερφῆς του νά καθίση νά φάη τῆς ἄλεγε:

-Συμπεδέρα μᾶς φέρνεις λίγο νερό γιατί μ' ἔπιασε ἕνας κόμπος στό λαιμό. Ἔτρεχε αὐτή γρήγορα, μά ὥσπου νά ἔρθῃ αὐτή, ὁ ἀδερφός εὔρισκε μιά καινούργια ἀφορμή γιά νά μὴν ἀφήσῃ τήν πεθερά νά καθήσῃ νά φάη. Στό τέλος τῆς λέει:

«Χορτάτος ὁ ἀφέντης-χορτάτη ἡ κυρά σήκω συμπεδέρα νά μᾶς σηκώσης τό φαγητό».

-Μά δέν έβαλα μπουκιά στό στόμα μου έλεγε κλαιψουρίζοντας ή πεθερά.

Τότε τής λέει ό αδερφός τής νύφης: «Κι όμως τά ίδια έκανες και στην αδελφή μου έσύ χωρίς νά νοιαστής πού είναι μόνη της. Άν τής τό ξανακάνης νά ξέρης ότι θά έχης νά κάνης μαζί μου.»

Άπό τότε ή πεθερά δέν τόλμησε νά κάνη τό ίδιο στην νύφη της μέχρι πού γύρισε ό άντρας της. Καί ζήσανε αυτοί καλά και μεις ακόμα καλύτερα».

Παραδόσεις

Διήγησις τοῦ παπποῦ μου Γεωργίου Πάνου ἐτῶν 90, ἐπάγγελμα γεωργός, ἀπόφοιτος δημοτικοῦ.

«Κάποτε τό μέρος πού σήμερα εἶνα ἕνας γκρεμός καί λέγεται πελέριγα δέν ἦταν ἔτσι. Στήν θέσι αὐτή ἦταν λένε κάποτε ἕνα ωραίο καί μεγάλο σπίτι. Στό σπίτι αὐτό κατοικοῦσε μιὰ γυναῖκα πλούσια. Αὐτή ἦταν ὅμως πολύ σκληρόκαρδη. Ἡ καρδιά της ἦταν πιό σκληρή κι ἀπό πέτρα. Εἶχε καί μιὰ ἀδερφή πού ἦταν ὅμως πολύφτωχιά. Αὐτή δέν εἶχε τίποτε. Εἶχε ἕνα καλυβάκι καί ἐκεῖ ἔμενε μέ τά παιδιά της. Γιά νά τά ζήσει δούλευε στήν ἀδερφή της. Αὐτή ὅμως δέν τῆς ἔδινε σχεδόν τίποτα. Ὅταν τῆς ζύμωνε καθάριζε στό τέλος τήν σκάφη καί τό πήγαινε στά παιδιά της γιά νά τά θρέψη. Τό ἴδιο ἔκανε καί μέ τά πιάτα ὅταν τά ἔπλενε. Τά ἀπομεινάρια τά πήγαινε στά παιδιά της.

Ἔτσι τά παιδιά τῆς φτωχῆς ἀδερφῆς ἦταν ροδοκόκκινα ἐνῶ τῆς ἄλλης ἦταν κίτρινα. Τά ἔβλεπε αὐτά ἡ πλούσια καί ἔσκαγε ἀπό τό κακό της, καί τῆς ἔλεγε. Πῶς τά καταφέρνεις ἐσύ καί εἶναι ἔτσι τά παιδιά σου; Τί τούς δίνεις;

-Τίποτα ἀδερφούλα μου παρά μόνο αὐτά πού σοῦ περισσεύουν ἐσένα καί τά πετᾶς.

-Μά ἐσύ μοῦ κλέβεις τό ψωμί τῶν παιδιῶν μου τῆς λέει ἡ πλούσια.

Ἀπό τότε τήν πρόσεχε νά μὴν παίρνει τίποτα ἀπό τό σπίτι της ὅταν πήγαινε ἡ φτωχή καί τῆς ἔκανε τίς δουλειές. Τήν ἔβαζε νά πλένη τά χέρια της γιά νά μὴν ἔχη τί νά πάη στά παιδιά της. Ἀπελπίστηκε ἡ φτωχειά καί δέν ἤξερε τί νά κάνη. Τότε ὁ Θεός τῆς στέλνει ἕνα ἄγγελο καί τῆς λέει: Νά παίρνης χῶμα, νά τό κάνης μέ νερό καί νά τό δίνης στά παιδιά σου. Τό ἔκανε αὐτό ἡ φτωχειά καί τά παιδιά της ἦταν ροδοκόκκινα. Τό ἔβλεπε ἡ πλούσια καί δέν ἤξερε τί νά κάνη. Ὅλο ρωτοῦσε πῶς τά καταφέρει. Τῆς ἔλεγε ἡ φτωχειά. Γιατί γίνεσαι κακιά ἀδερφούλα, ἀφοῦ μόνο χῶμα τρῶνε τά παιδιά μου.

Εἶδε ὁ Θεός τήν κακία τῆς πλούσιας καί ἀποφάσισε νά τήν τιμωρήσῃ. Εἶπε μιά μέρα στήν φτωχειά. Μάζεψε τά πραγματά σου, πάρε καί τά παιδιά σου καί νά φύγης μακριά. Ἀποφάσισα νά τιμωρήσω τήν κακιά ἀδερφή σου γιατί δέν ἔχει καθόλου συμπόνοια γιά τούς ἄλλους. Ἀλλά πρόσεξε ὅταν θά φύγης νά μή γυρίσης τό κεφάλι σου πίσω γιατί θά μαρμαρωθῆς ἄν κυττάξης.

Μέ βαριά καρδιά ή φτωχειά μάζεψε τά πράγματά της τά φόρτωσε στήν φοραδίτσα, πήρε στήν πλάτη της τό μωρό της καί ξεκίνησε. Μόλις έφτασε στή ράχι άπέναντι άπό τό σπίτι τής άδερφής της άκουσε βροντές καί είδε άστραπές. Μέ μιās σκέφτηκε τήν άδερφή της. Η καρδιά της ράγισε άπό τόν πόνο για τήν κατάντια τής άδερφής της. Δέν άντεξε νά μήν γυρίση νά τήν δή για τελευταία φορά. Γύρεσε νά δή τίς φλόγες πού πέφταν άπό τόν ούρανό καί φώναξε «α΄δερφούλα μου».

Τότε καθώς γύρισε μαρμαρώθηκε μαζί καί ή φοράδα της. Τό μέρος αυτό λέγεται σήμερα «Ή άσπρη φοραδίτσα» καί έχει ακριβώς τό σχήμα τής φοράδας. Δίπλατης ύπάρχει μιά άλλη πέτρα πού είναι ή μαρμαρωμένη γυναίκα μαζί μέ τό παιδί στήν πλάτη της. Πέρα στό βάθος βρίσκεται ό γκρεμός, μιά βαθιά χαράδρα πού δημιουργήθηκε στό μέρος πού ήταν ή πλούσια άδερφή. Στήν χαράδρα αυτή δέν πάει κανείς γιατί είναι καταραμένη. Άν πάη κανείς στήν μιά ρούγα (είσοδο) πού έχει καί φωνάζει «Πελέριγα» άκούει τήν θρηνητική φωνή της νά άπαντά «Πελέριγα» γιατί αυτό ήταν τό όνομά της κακιās άδερφής».-